

**“МӨНГӨН НУРУУ” ХХК -ИЙН СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ОРХОНТУУЛ
СУМЫН НУТАГТ ОРШИХ “ДЭНЖ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ
АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН**

**2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ
БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

/MV- 022165, РД 6470556/

2024 он

ГАРЧИГ

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	3
1.1 Төслийн ерөнхий мэдээлэл	3
1.2 Төслийн байршил.....	3
ХОЁР. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	7
2.1 Байгаль орчны төлөв байдал.....	7
<i>Судалгааны үр дүн</i>	10
ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ.....	17
3.1 Төслийн гадаад болон дотоод овоолго барьж байгуулах үеийн гол нөлөөлөл.....	19
3.2 Гадаад болон дотоод овоолго байгуулснаас хойшхи үйлчилгээнээс байгаль орчинд үзүүлэх гол нөлөөлөл	19
3.3 Төслөөс агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл	20
3.4 Төслөөс газрын гадарга, хэвлийд үзүүлэх нөлөөлөл.....	22
3.5 Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл	22
3.6 Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл	22
3.7 Амьтны аймагт үзүүлэх нөлөөлөл.....	23
3.8 Гадаргын болон газрын доорх усанд үзүүлэх нөлөөлөл.....	23
3.9 Нийгэм эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлөл.....	23
3.11 Хуримтлагдах нөлөөлөл.....	24
ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТЫН БИЕЛЭЛТ.....	26
ТАВ. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	30
ЗУРГАА.НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	36
ДОЛОО. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	36
НАЙМ. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	39
ЕС. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	39
АРВАН ХОЁР. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР.....	44
АРВАН ГУРАВ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	46

АРВАН ДӨРӨВ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	47
---	----

ТАЙЛАНД ОРСОН ХҮСНЭГТЭН МЭДЭЭЛЭЛИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн ерөнхий мэдээлэл.....	3
Хүснэгт 2. Төслийн талбайн булангийн цэгүүдийн солбилцол	4
Хүснэгт 3. Хөрсний дээж авсан цэгийн байршил	10
Хүснэгт 4. Төслийн талбайн зүсэлт хийсэн цэгийн морфологи бичиглэл.....	11
Хүснэгт 5. Ургамлын ангилалзүй	13
Хүснэгт 6. Гол нөлөөллийн хамрах хүрээ, эрчим хугацаа	17
Хүснэгт 7. Гол нөлөөллийн дүн шинжилгээ	17
Хүснэгт 8. Автомашин асаалттай байх үеийн ялгаруулах хийн хэмжээ	21
Хүснэгт 9. Автомашины утааны бүрдэл найрлага	21
Хүснэгт 10. Болзошгүй хуримтлагдах нөлөөлөл	24
Хүснэгт 11. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлтийн нотолгоо	30

ТАЙЛАНД ОРСОН ЗУРГАН МЭДЭЭЛЭЛИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1.Төслийн талбайн байрзүйн зураг	4
Зураг 2. Төслийн талбайн районы агаар, сансрын зураг	5
Зураг 3. Засаг захиргааны зураг	6
Зураг 4. Талбайн физик газарзүйн мужлалын зураг.....	7
Зураг 5. Төслийн талбайн районы ландшафтын зураглал	8
Зураг 6. Монгол орны Хөрс-газарзүйн мужлалын зураг	10
Зураг 7. Төслийн талбайд хээрийн ажил хийх үеийн зураг.....	10
Зураг 8. Төслийн талбайн хөрсний хэв шинж	11
Зураг 9.Монгол орны ургамал – газарзүйн мужлал.....	13
Зураг 10. Төслийн талбай ба сав газрын хил.....	15
Зураг 11.Төслийн талбайн хил Туул голоос 200 метр зайд.....	16

НЭГ. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1 Төслийн ерөнхий мэдээлэл

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн ерөнхий мэдээлэл

Төслийн нэр:

- “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төсөл

Төсөл хэрэгжүүлэгч аж

- “Мөнгөн нуруу” ХХК

ахуйн нэгж, байгууллагын нэр:

Регистрийн дугаар: 6470556

Аж ахуй нэгжийн албан ёсны хаяг,
утас

- Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг, 03 дугаар хороо, Агро
центр, 904 тоот,

Утас: 88015024, 99109815

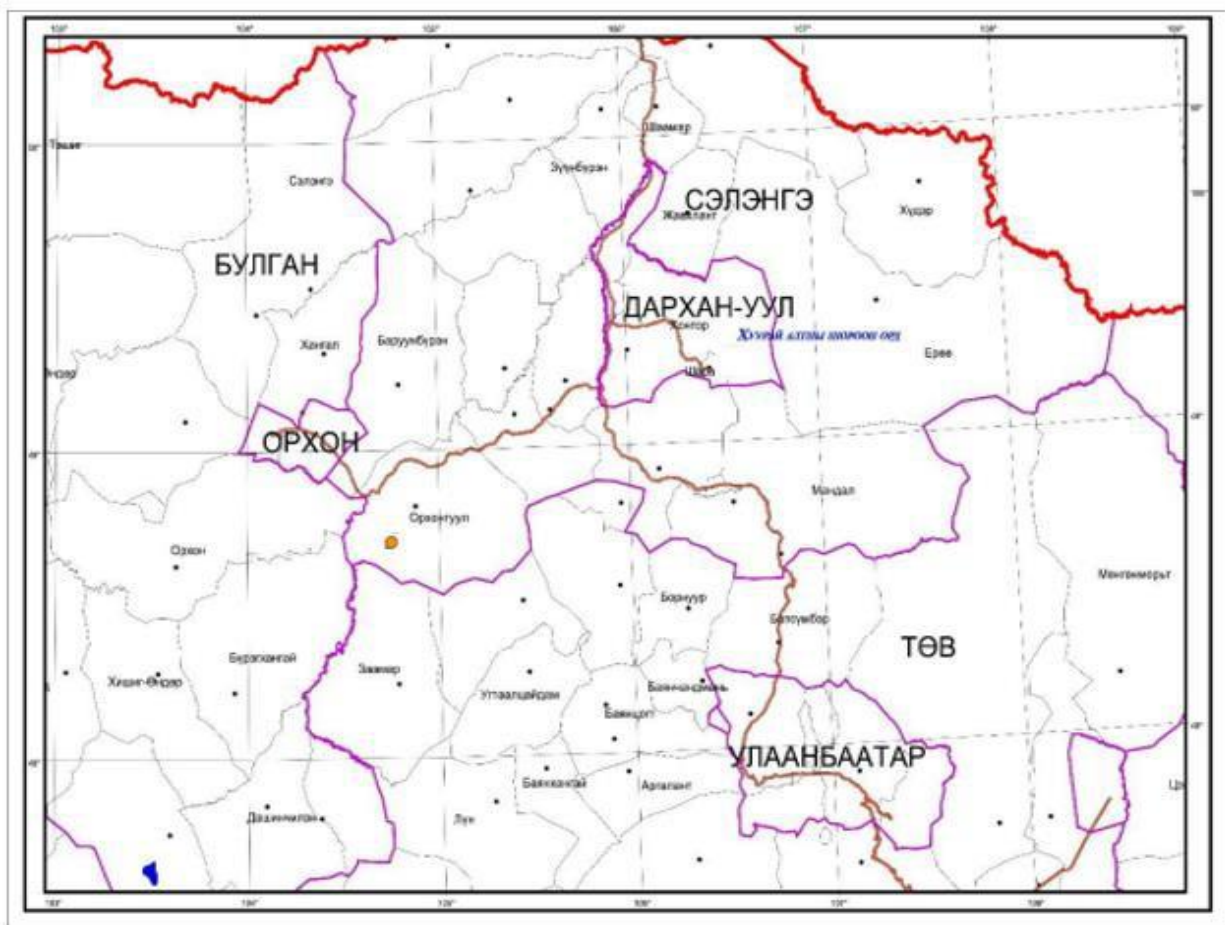
Төслийн товч тодорхойлолт

- Ашигт малтмал, Газрын тосны хэрэг эрхлэх газрын 2022 оны 07 дугаар сарын 11-ний өдрийн шийдвэрээр Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж” нэртэй 290.05 га талбайд ашигт малтмал ашиглах MV-022165 дугаартай тусгай зөвшөөрлийг 30 жилийн хугацаатай олгосон.
- Ил уурхайгаас 104.9 мян. м3 элс олборлож, 32.69 кг алт олборлохоор тооцоолсон ба ил уурхайн техникийн хүчин чадалд үндэслэн ашиглалтын хугацаа 3 жил байх бөгөөд химийн цэврээр 32.90 кг алт гаргах бөгөөд уурхайгаас Сэлэнгэ аймаг дахь Монгол банкны алтны сорьц тогтоох, худалдан авах нэг цэгийн төвд тушаахаар тооцсон байна. Уурхайд нийт 47 хүн ажиллах бөгөөд дундаж цалин 1389.0 сая төгрөг байна.

1.2 Төслийн байршил

“Мөнгөн нуруу” ХХК-ийн эзэмшдэг MV-022165 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий “Дэнж” нэртэй талбай нь Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт, 1:100000-ны масштабтай байр зүйн зургийн М-48-106 тоот хавтгайд 290.05 га талбайг хамран оршино.

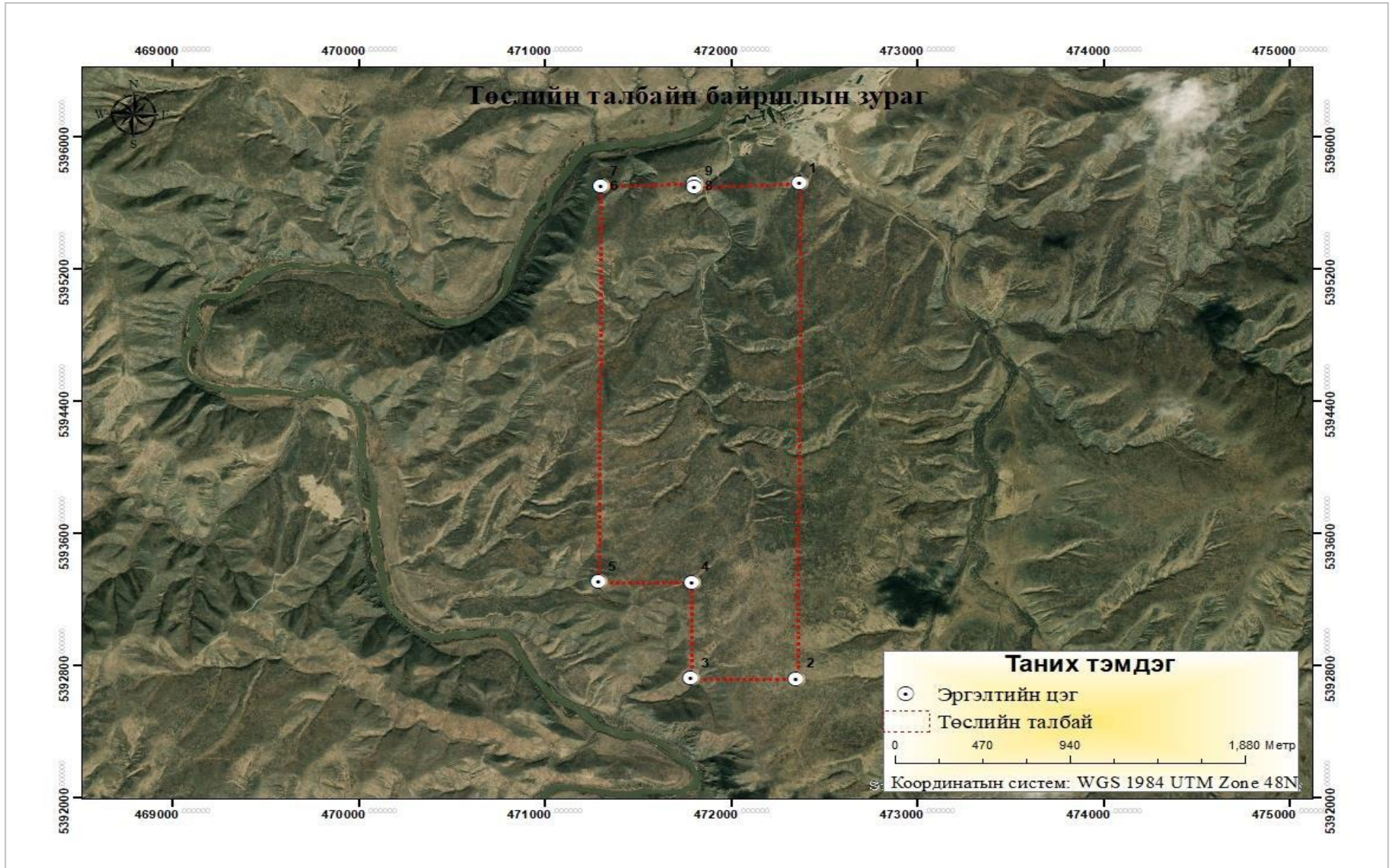
Талбайн хэмжээ: 290.05 га

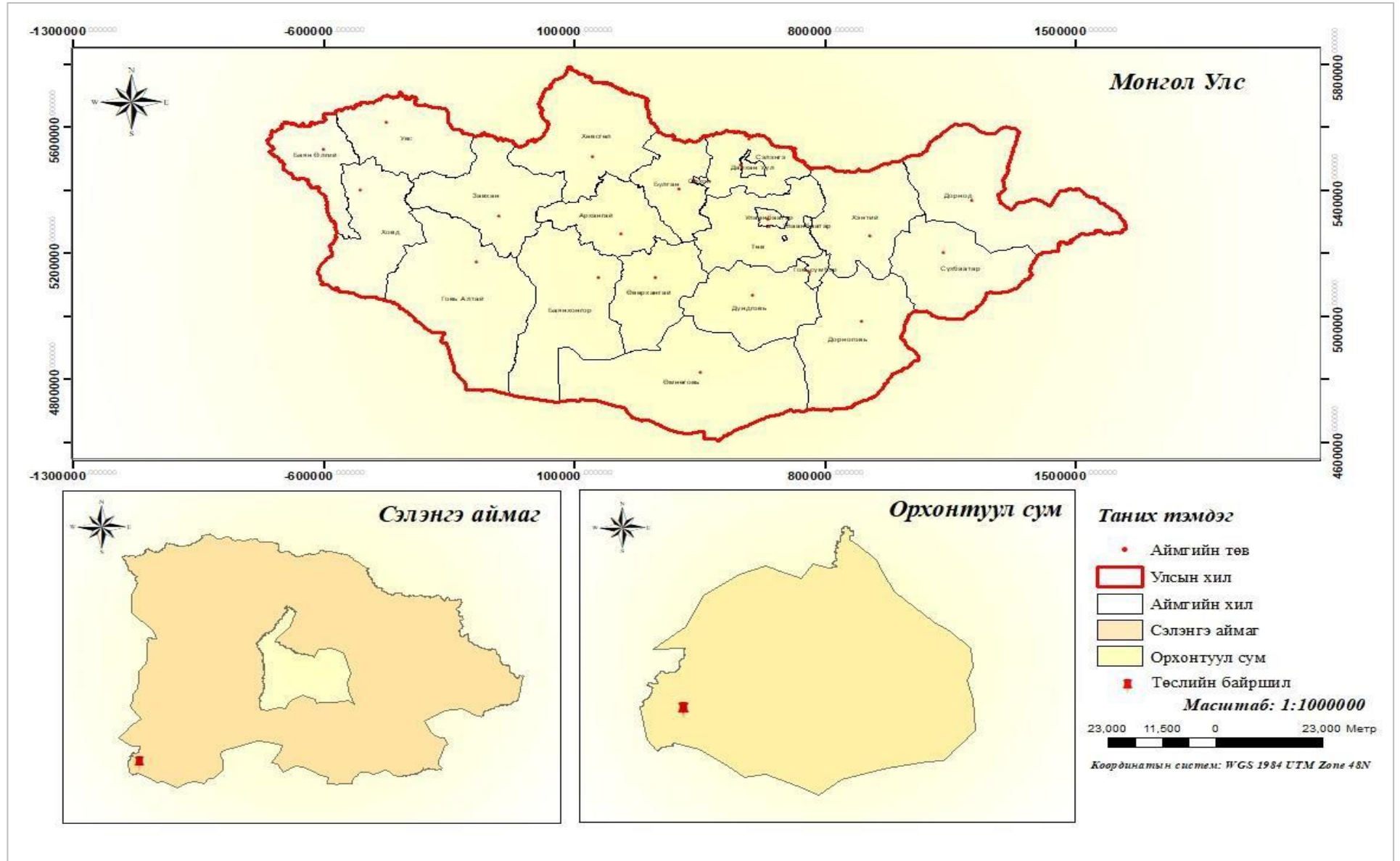
Зураг 1. Төслийн талбайн байрзүйн зураг

Хүснэгт 2. Төслийн талбайн булангийн цэгүүдийн солбилцол

Цэгийн дугаар	Уртраг			Өргөрөг		
	Градус	Минут	Секунд	Градус	Минут	Секунд
1	104	37	27.81	48	42	50
2	104	37	27.81	48	41	12.75
3	104	37	0.19	48	41	12.75
4	104	37	0.19	48	41	31.54
5	104	36	35.59	48	41	31.54
6	104	36	35.59	48	42	49.13
7	104	36	35.63	48	42	49.18
8	104	37	0.26	48	42	49.18
9	104	37	0.26	48	42	50

Зураг 2. Төслийн талбайн районы агаар, сансрын зураг

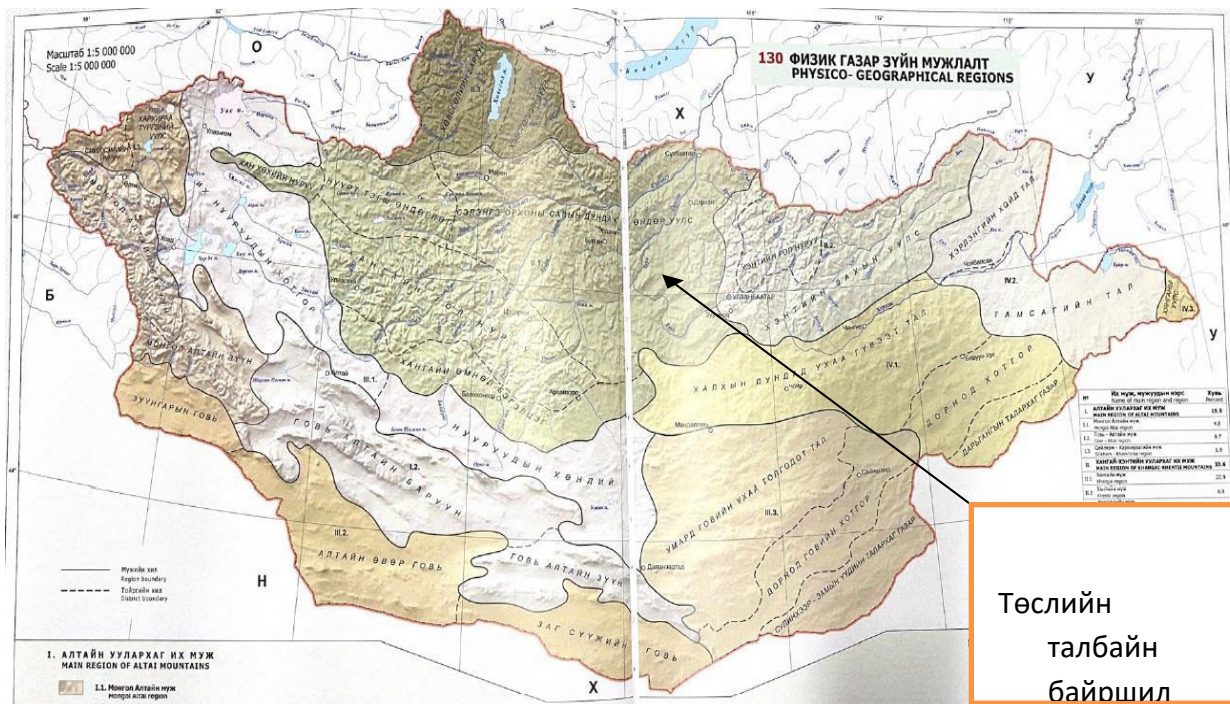
Зураг 3. Засаг захиргааны зураг

ХОЁР. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

2.1 Байгаль орчны төлөв байдал

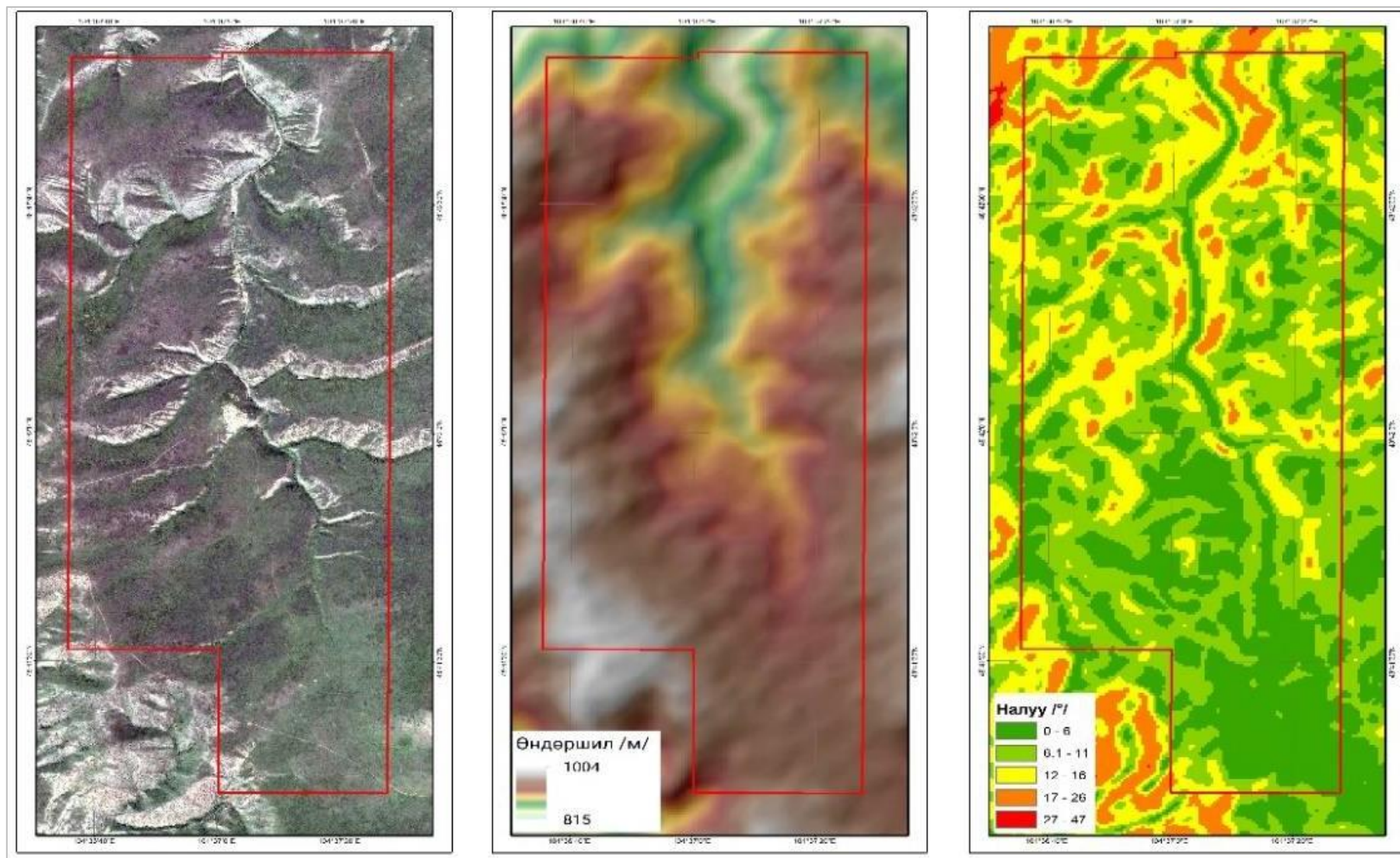
Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сум нь хойд өргөргийн $49^{\circ} 40' 54'' - 49^{\circ} 42' 00''$, зүүн уртрагийн $107^{\circ} 12' 30'' - 107^{\circ} 19' 10''$ -ийн хооронд оршино. Тус сум нь Тарвагатай, Баянцагаан гэсэн 2 багийн нийт 283.6 мянган га нутаг дэвсгэртэй. Түүний 105 мянган га талбай нь ХАА-н эдэлбэр бөгөөд нийт нутгийн 61.8 хувийг ой мод эзэлдэг. Сумын төвийн нэр нь Булагтай. 2023 оны байдлаар нийт 2299 хүн амтай. Төслийн талбай нь физик газарзүйн мужлалаар Хангай-Хэнтийн уулархаг их мужийн Хангайн мужийн хэсэгт Орхон-Сэлэнгийн савын дундаж өндөр уулсын тойрогт байрлана.

Төслийн талбай нь физик газарзүйн мужлалаар Хангай-Хэнтийн уулархаг их муж, Хангайн муж, Орхон, Сэлэнгийн савын дундаж өндөр уулсын тойрогт багтаж байна.

Зураг 4. Талбайн физик газарзүйн мужлалын зураг

Төслийн талбайн газрын гадаргын үнэмлэхүй өндөр нь далайн түвшнээс дээш 815-1004 метрийн хооронд хэлбэлзэж, тэгш талыг хамарч тогтворжсон байна. Газрын гадаргын налуу буюу хэвгий $0^{\circ}-11^{\circ}$ (градус) байна

Зураг 5. Төслийн талбайн районы ландшафтын зураглал

Цаг уурын нөхцөл: Нутаг дэвсгэрийн уур амьсгал бүрэлдэн тогтоход нөлөөлөх хүчин зүйлсийн дотроос газарзүйнбайрлал ба газрын гадарга, нарнаас ирж буй цацраг илч, агаарын орчил хөдөлгөөн зэрэг бие биетэйгээ нягт холбоотой хүчин зүйл голчлон нөлөөлнө.

Судалгааны талбайн уур амьсгалын үндсэн үзүүлэлтүүдийг Өвөрхангай аймгийн Нарийнтээлсумын цаг уурын харуулын 2015-2020 оны мэдээг ашиглан боловсрууллаа.

Судалгааны талбай орчмын газар нутаг нь ерөнхийдөө дулаан уур амьсгалтай, хур чийг багатай. Өвлийн улиралд гэнэтийн дулааралт бараг ажиглагддаггүй бол зуны улиралд гэнэтийн хүйтрэлт хааяа тохиолдоно. Агаарын температурын бас нэг онцлог бол хавар, намрын улирал богинохон, халуун хүйтний солилцоо эрс байдаг явдал юм.

Нарийнтээл сумын нутаг өндөр уул нуруу багатай газрын гадаргын хэв шинж бараг нэг төрлийн учраас байгалийн ба уур амьсгалын нөхцөл нь онцын ялгаагүй уур амьсгалын голлох үзүүлэлт хур тунадас температур ургамлын ургалтын хугацааны чийгийн хангамжийн үзүүлэлтийг уур амьсгалынмужлалын гол үзүүлэлт болгон авч болно.

Нарийнтээл сумын нутаг дэвсгэр нь уур амьсгалын хувьд чийглэгдүү сэрүүвтэр мужид хамрагдана.

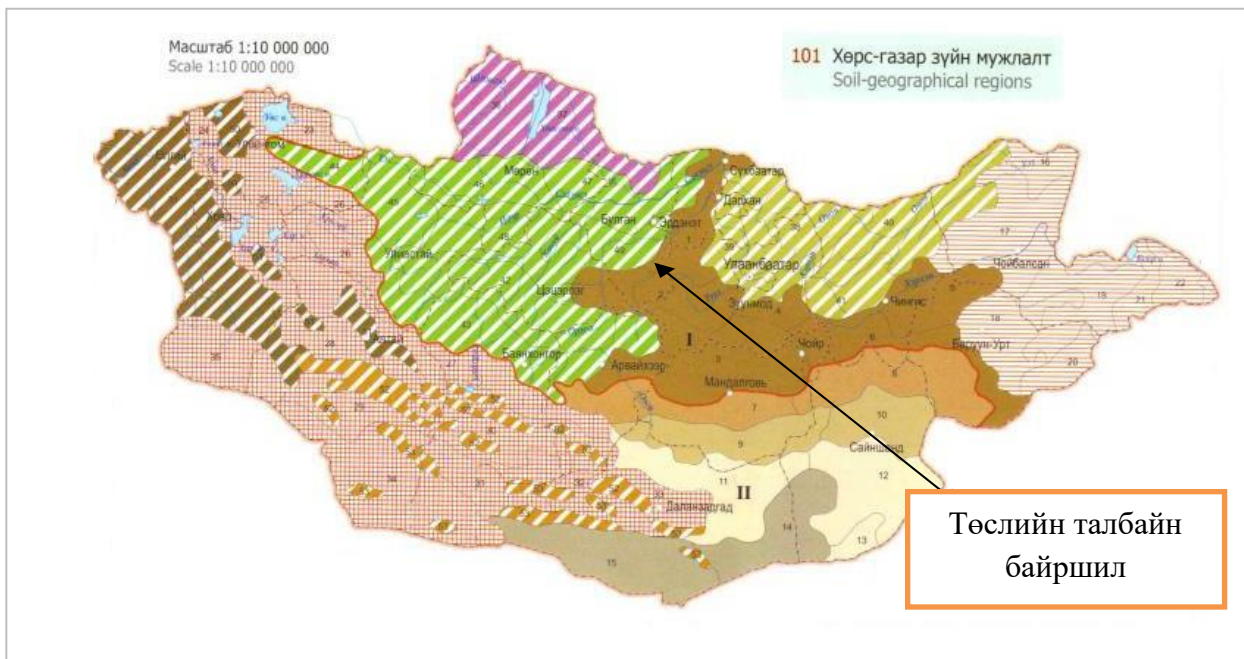
Сүүлийн 6 жилийн мэдээллээр жилд дунджаар 86.8-243.8 мм тунадас, дулааны улиралд 163.5мм, хүйтний улиралд 12.8 мм тунадас тус тус орох ба чийгийн хүрлцээ ерөнхийдөө сайн байдаг. 1-рсарын агаарын дундаж температур -12.6°C – -20.5°C орчим хүйтэн, 7-р сарын агаарын дундаж температур 17.8°C – 21.6°C орчим дулаан байдаг ба жилийн хамгийн их дулаан байдаг 30.7°C , хамгийн бага нь -31.5°C хүрч хүйтэрч байсан байна.

Энэ нутаг дэвсгэрт дундаж температур хавар 4-р сарын сүүлийн арав хоногоос 10 градусыг дайрч дулаардаг бөгөөд намар 9-р сарын эхний арав хоногт 10 градус болж цаашид буурдаг. Анхныхүйтрэл 9 дүгээр сарын 12-20-ны хооронд, эцсийн хүйтрэл 4-р сарын 19-24-ний хооронд тохиолдоно.

Хөрсний шинж чанар: Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын Дэнж нэртэй газар орших “Мөнгөн нуруу” ХХК-ийн Алтны ил шороон орд газарт хийсэн хөрсний хээрийн болон лабораторийн шинжилгээний үр дүнг тусгав.

Судалгааны талбайн хөрсөн бүрхэвчийн онцлог

Төслийн талбайн хөрсөн бүрхэвч Монгол орны хөрс-газарзүйн мужлалаар Хангайн их мужийн хархүрэн, хүрэн хөрсний дэд бүсийн Орхон-Шаамарын 1-р тойрогт хамаарагдана (ШУА, Газарзүйн хүрээлэн, 2022).

Зураг 6. Монгол орны Хөрс-газарзүйн мужлалын зураг

Судалгааны үр дүн

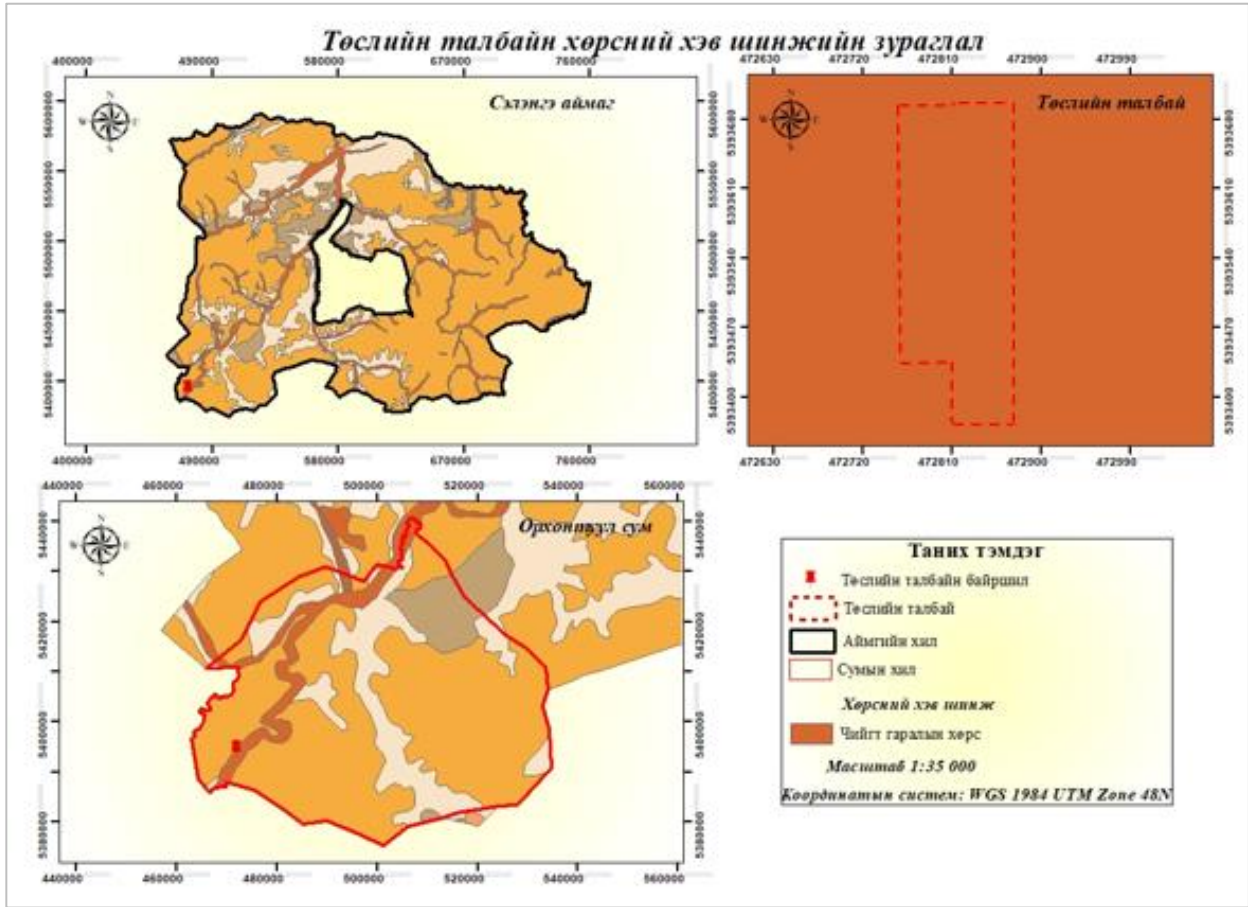
Хээрийн судалгаа болон лабораторийн шинжилгээний үр дүнг үндэслэн Төслийн районд нугын хээржсэн хөрс тархсан байна.

Хүснэгт 3. Хөрсний дээж авсан цэгийн байршил

Цэгийн дугаар	Дээжний нэр	Уртраг	Өргөрөг
1	Зүсэлт-1, А-0-20	104° 36' 56.6"	48° 42' 1.29"
2	Зүсэлт-2, АВ	104° 36' 48.93"	48° 41' 39.40"

Зураг 7. Төслийн талбайд хээрийн ажил хийх үеийн зураг

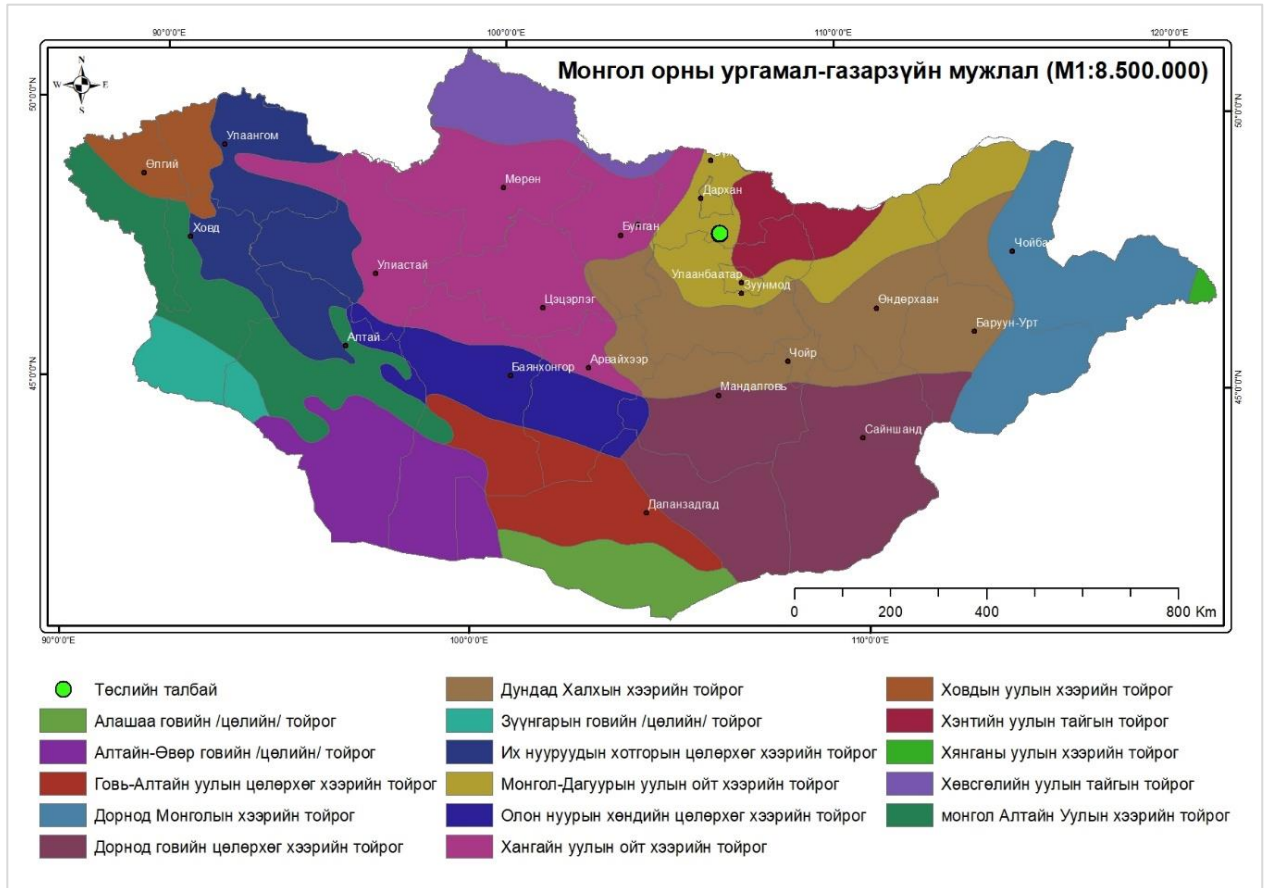
Зураг 8. Төслийн талбайн хөрсний хэв шинж

Хүснэгт 4. Төслийн талбайн зүсэлт хийсэн цэгийн морфологи бичиглэл

Хөрсний морфологи бичиглэл		
Хөрсний зүсэлтийн дугаар	Зүсэлт-1 А-0-20	
Байршил	Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сум Хонгор Овоо 3-р баг	
Координат	48° 42' 0.48" N	
	104° 36' 57.72" E	
Өндөр	д.т.д 815-1004 метр	
Газрын гадарга	0-11°	
Ургамлын бүрхэвч	72%	
Хөрсний нэр	Нугын хээржсэн хөрс	
Хөрсний фото	Гун	Морфологи шинж чанар

Хөрсний морфологи бичиглэл		
	А. 0 -20 20 см	Хүрэн өнгөтэй, нягт, хуурай, ургамлын үндэстэй, жижиг сайр чулуутай, бүдэг илэрсэн бөөмөрхөг бүтэцтэй.
Хөрсний морфологи бичиглэл		
<i>Хөрсний зүсэлтийн дугаар</i>		Зүсэлт-2 АВ Талбайн урд хэсэгт
<i>Байршил</i>		Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сум Хонгор Овоо 3-р баг
<i>Координат</i>		48° 41' 39,40" N
		104° 36' 48.93"E
<i>Өндөр</i>		д.т.д 815-1004 метр
<i>Газрын гадарга</i>		0-11 ⁰
<i>Ургамлын бүрхэвч</i>		72%
<i>Хөрсний нэр</i>		Нугын хээржсэн хөрс
<i>Хөрсний фото</i>	<i>Гүн</i>	Морфологи шинж чанар
	А. 0 -20 40 см	Хүрэн өнгөтэй, нягт, хуурай, ургамлын үндэстэй, жижиг сайр чулуутай, бүдэг илэрсэн бөөмөрхөг бүтэцтэй.

Ургамал зүйн байдал: Төслийн талбай нь Монгол орны ургамал газарзүйн тойргоор Монгол дагуурын уулын ойт хээрийн тойрогт хамаарагддаг (Өлзийхутаг Н.).

Зураг 9. Монгол орны ургамал – газарзүйн мужлал

Төслийн талбайн орчимд 2024 оны 07 дугаар сард 16 овгийн 24 төрлийн 31 зүйл ургамал бүртгэв. Төрөл зүйлийн тоо бүрхэц, нягтшил нь тухайн жилийн цаг агаарын онцлогоос ихээхэн хамааралтай байдаг учир тухайн жилийн онцлог хээрийн судалгааны цаг үеэс хамаарч ургамлын төрөл зүйлийн тоо бага зэрэг өөрчлөгдөж болно.

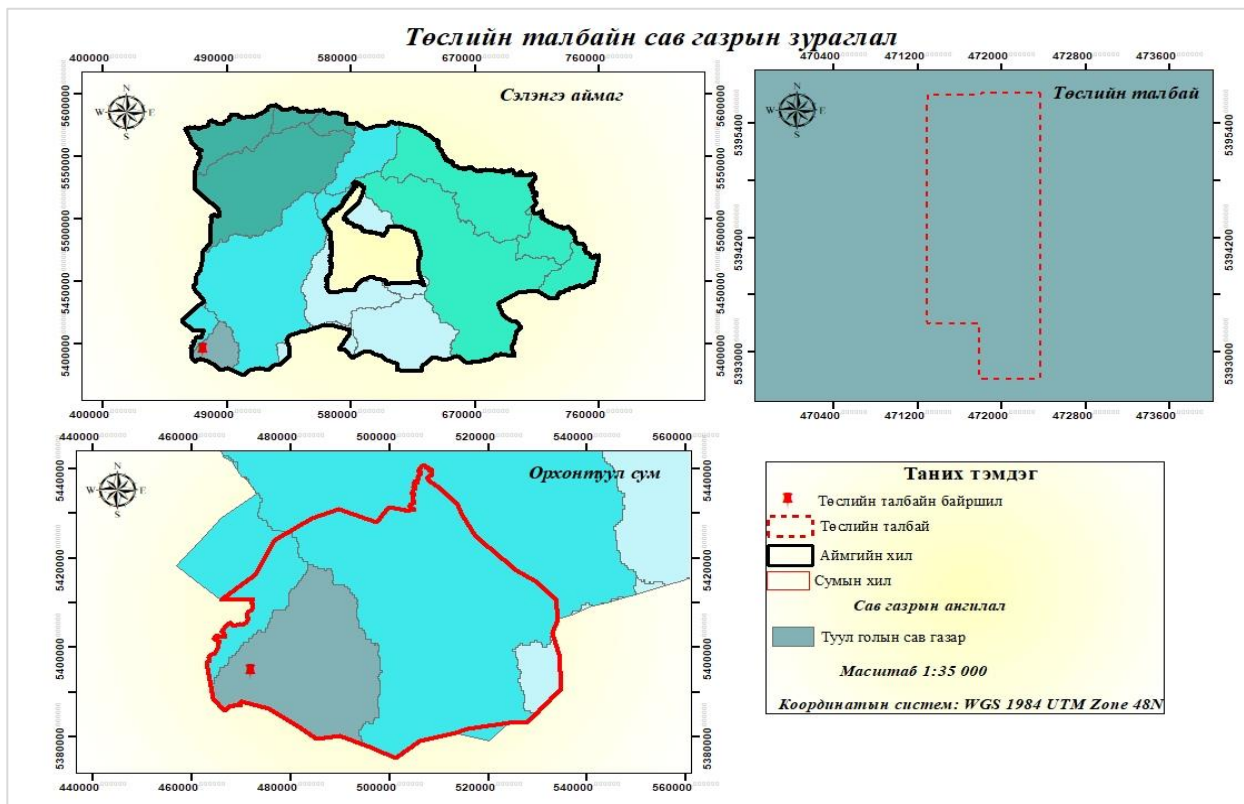
Хүснэгт 5. Ургамлын ангилалзүй

№	Шинжлэх ухааны нэр	Монгол нэр	Амьдралын н хэлбэр	Статус	аж, ахуйн бүлэг
1. Роосеае-Үетэний овог					
1	<i>Stipa krylovii</i>	Крыловын хялгана	Өвслөг	Бэлчээр	Үетэн
2	<i>Agropyron cristatum</i>	Саман ерхөг	Өвслөг	Бэлчээр, э/ ашигт	Үетэн
3	<i>Cleistogenes squarrosa</i>	Дэрвээн хазаар	Өвслөг	Бэлчээр	Үетэн

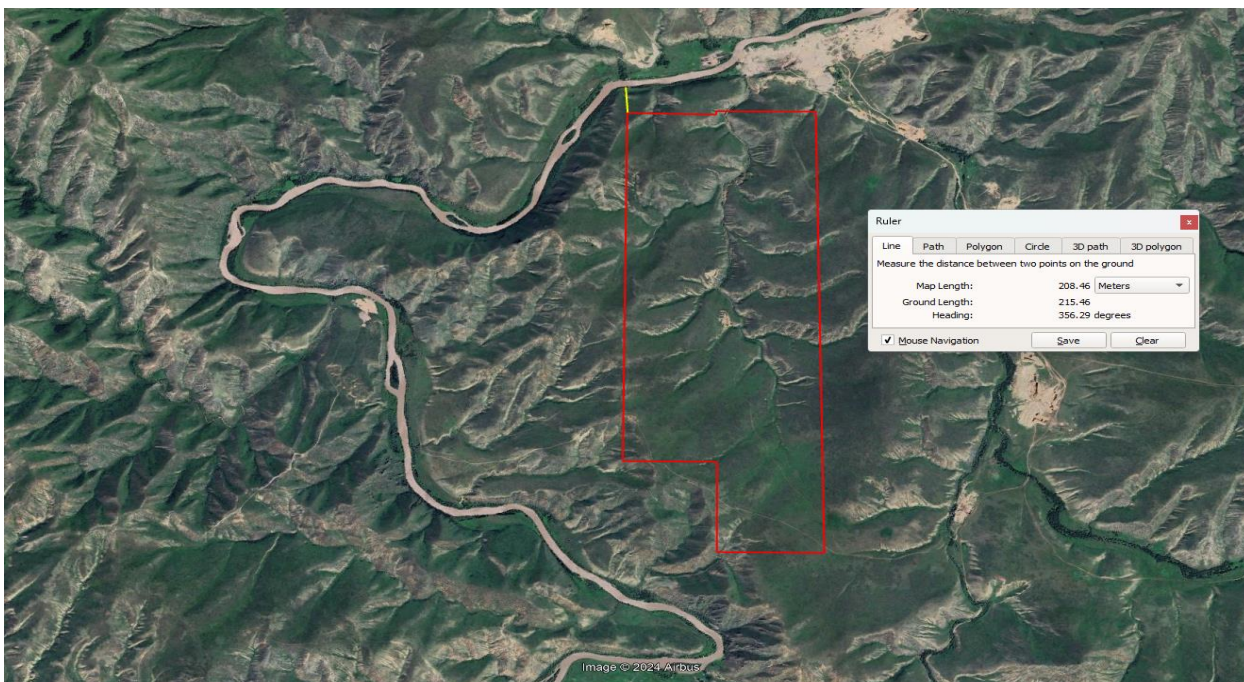
4	<i>Leymus chinensis</i>	Нангиад түнгэ	Өвслөг	Бэлчээр	Үетэн
5	<i>Achnatherum splendens</i>	Гялгар дэрс	Өвслөг	Бэлчээр	Үетэн
6	<i>Poa attenuata</i>	Туужууны биелэг	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Үетэн
2. Cyperaceae - Улалжийн овог					
7	<i>Carex duriuscula</i>	Ширэг улалж	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Улалж
8	<i>Carex stenophylla</i>	Нарийн навчит улалж	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Улалж
3. Rosaceae – Сарнайн овог					
9	<i>Potentilla acaulis</i>	Навтуул гичгэнэ	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Алаг өвс
10	<i>Potentilla verticillaris</i>	Тойруулгат гичгэнэ	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Алаг өвс
11	<i>Potentilla tanacetifolia</i>	Маралзгана навчит гичгэнэ	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Алаг өвс
12	<i>Potentilla bifurca</i>	Имт гичгэнэ	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Алаг өвс
4. Ranunculaceae – Холтсон цэцэгтэн					
13	<i>Pulsatilla turczaninovii</i>	Турчинановын яргуй	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Алаг өвс
5. Chenopodiaceae- Луультаг					
14	<i>Salsola collina</i>	Толгодын бударгана	Өвслөг	Дүүргэгч, э / ашигт	Лууль
15	<i>Chenopodium aristatum</i>	Дэргэвэр лууль	Нэг наст	Дүүргэгч	Лууль
16	<i>Chenopodium acuminatum</i>	Шоргор лууль	Өвслөг	Дүүргэгч	Лууль
6. Asteraceae – Нийлмэл цэцэгтэн					
17	<i>Saussurea salicifolia</i>	Бургас навчит банздоо	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Алаг өвс
18	<i>Scorzonera austriaca</i>	Австрийн хависгана	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Алаг өвс
19	<i>Artemisia adamsii</i>	Адамсын шарилж	Нэг наст	Дүүргэгч, э / ашигт	Шарилж
20	<i>Artemisia frigida</i>	Өлчир шарилж	З/сөөгөнцөр	Бэлчээр, э / ашигт	Шарилж
21	<i>Taraxacum officinalis</i>	Эмийн багваахай	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Алаг өвс
22	<i>Heteropappus hispidus</i>	Арзгар согсоолж	Өвслөг	Бэлчээр	Алаг өвс
7. Plantaginaceae - Тавансалааны овог					
23	<i>Plantago major</i>	Их таван салаа	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Алаг өвс
8. Papaveraceae – Намуугийн овог					
24	<i>Papaver nudicaulis</i>	Нүцгэн намуу	Өвслөг	Бэлчээр, э / ашигт	Алаг өвс
9. Geraniaceae - Шимтэглэйн овог					
25	<i>Geranium sibiricum</i>	Сибирь шимтэглээ	Дүүргэгч	Бэлчээр	Алаг өвс

10. Alliaceae – Сонгинотоны овог					
26	<i>Allium tenuissimum</i>	Нарийн сонгино	навчит	Өвслөг	Бэлчээр х/ ашигт Алаг өвс
11. Brassicaceae – Тонолжин цэцэгтний овог					
27	<i>Ptilotricum canescens</i>	Буурал янгиц		Өвслөг	Бэлчээр Алаг өвс
12. Cannabaceae – Олсны овог					
28	<i>Cannabis ruderalis</i>	хогийн олс		Дүүргэгч	Бэлчээр Алаг өвс
14. Boraginaceae- Ноцоргоны овог					
29	<i>Lappula myosotis</i>	Дурсгалжирхуу зангуу		Дүүргэгч	Бэлчээр, э/ ашигт Алаг өвс
15. Onagraceae- Хөвөнтийн овог					
30	<i>Chamaenerion angistifolium</i>	Нарийн оройт	навчит хөвөн	Өвслөг	Бэлчээр, э/ ашигт Алаг өвс
16. Urticaceae- Халгайн овог					
31	<i>Urtica cannabiana</i>	Олслөг халгай		Өвслөг	Бэлчээр, э/ ашигт Алаг өвс

Ус зүй: Төслийн талбай байрлах бүс нутаг нь Монгол орны гадаргын усны ангиллаар Хойд мөсөн далайн ай сав, Туул голын сав газарт тус тус багтана.

Зураг 10. Төслийн талбай ба сав газрын хил

Зураг 11.Төслийн талбайн хил Туул голоос 200 метр зайд

ГУРАВ. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Хүснэгт 6. Гол нөлөөллийн хамрах хүрээ, эрчим хугацаа

Төслийн гол нөлөөлөл	Нөлөөлөлд өртөгч	Хамрах хүрээ	Сөрөг Нөлөөллийн эрчим	Үргэлжлэх хугацаа
Нэг. Төслийн үйл ажиллагааны явцад				
Шатах тослох материал, ахуйн бохир ус, хатуу хог хаягдлын угаагдал хөрсөнд шингэх	Гүний гадаргын урсгал	Төслийн талбай	Бага	Төсөл хэрэгжих хугацаанд
Зам, жим харгуй ихсэх	Агаар, хөрс, амьтан,	Авто зам түүний ойр орчим	Дунд	Төсөл хэрэгжих хугацаанд
Олборлолтон д өртөх	Газрын хэвлий	Төслийн талбай	Дунд	Төсөл хэрэгжих хугацаанд

Хүснэгт 7. Гол нөлөөллийн дүн шинжилгээ

Нөлөөллийн ангилал	Гол нөлөөлөл	Нөлөөллийн цар хүрээ	Нөлөөллийн эрчим	Нөлөөллийн үргэлжлэх хугацаа
1. Хөрсөнд үзүүлэх нөлөөлөл • Бохирдуулах • Эвдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Санамсаргүй алдаа гарсан тохиодолд автомашины тос алдаж хөрс, шороо бохирддог. • Хөрс эвдэх нөлөөлөлд уурхайн хөрсийг дураараа сэндийчих, барилга өргөтгөн барих ажлууд хамаарагдаж байна. • Доройтуулах нөлөөлөлд 	Төслийн эдэлбэр газрын хэмжээ	<p>Хөрс бохирдуулах нөлөөллийн эрчим их хэмжээтэй байна.</p> <p>Хөрс эвдэх нөлөөллийн эрчим их хэмжээтэй байна.</p>	Төсөл хэрэгжих хугацаанд

<ul style="list-style-type: none"> • Доройтуулах 	<p>автомашинны хүн тээврийн маршрут, хог хаягдлын төвлөрсөн цэгийг хашаалаагүй зэрэг хамаарагдаж байна.</p>		<p>Хөрс доройтуулах нөлөөллийн эрчим дунд зэрэг эрчимтэй байна.</p>	
<p>2. Гадаргын болон гүний усанд үзүүлэх нөлөөлөл</p> <ul style="list-style-type: none"> • Бохирдуулах • Нөөцийг бууруулах 	<p>Үйл ажиллагааны явцад гүний усыг бохирдуулах нөлөөлөл нь ШТМ асгарах зэрэг орно.</p> <p>Газрын гүний ус ашигладаг учраас нөөцөд бага зэрэг нөлөөлнө.</p>		<p>Газрын гүний усны нөөцийг бууруулах нөлөөллийн эрчим их байна.</p>	<p>Төсөл хэрэгжих хугацаанд</p>
<p>3. Амьтан, ургамалд үзүүлэх нөлөөлөл</p> <ul style="list-style-type: none"> • Амьдрах орчинг хуваах • Амьдрах орчинг доройтуулах • Амьдрах орчинг хомсдуулах • Нөөцийг бууруулах 	<p>Хүнд даацын хөдөлгөөн нь тэдгээрийн амьдрах орчныг хуваах, доройтуулах, хомсдуулах нөлөөллийг үзүүлж байна.</p>	<p>Төслийн эдэлбэр газрын хэмжээ</p>	<p>Амьтан, ургамалд үзүүлэх нөлөөллийн эрчим их хэмжээтэй байна.</p>	<p>Төсөл хэрэгжих хугацаанд</p>
<p>4. Агаарт үзүүлэх нөлөөлөл</p> <ul style="list-style-type: none"> • Бохирдуулах • Тоос 	<p>Галлагааны зуухаас угаар, автомашины шатаасан хийн угаар нь агаарыг бохирдуулж түүний чанарыг доройтуулдаг.</p> <p>Замын барилгын ажил нь агаарт тоос дэгдээж сөрөг нөлөө үзүүлдэг.</p>	<p>Төслийн эдэлбэр газрын хэмжээ</p>	<p>Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл дунд зэргийн эрчимтэй байна.</p>	<p>Төсөл хэрэгжих хугацаанд</p>

5. Түүх соёлын дурсгалт эд зүйлс				
• Хамгаалах	-	-	-	-
Нүүлгэн шилжүүлэх				

Эндээс үзэхэд тус төслийн эдэлбэр газар төдийгүй орчны газар нутгийг хамгаалалтад авч, авто хөсгийг зөвхөн тогтоосон замаар явуулж, үйлчлүүлэгчдийн тоог тогтоосон норм хэмжээнээс давуулахгүй байхыг үл харгалзвас хөрсний өнгөн хэсгийг дагтаршуулах, талхлах, ургамал нөмрөгийг алдралд оруулах улмаар ургамлын төрөл, зүйл хомсдож, ургацын хэмжээ буурч, экологийн тэнцвэрт байдал алдагдахад дөхөм үзүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ. Дээрх нөлөөллийн хүчин зүйлүүдээс хамгийн их нь хүнд даацын автомашины хөл хөдөлгөөн ихсэх, төслийн орчимд түймэр алдах, тээврийн хэрэгслээр холхиж олон салаа зам гаргаснаас хөрс эвдрэх, ахуйн бохир ус, хатуу хог хаягдал хур борооны усаар угаагдаж хөрсөнд шингэх, шатах тослох материал асгарах нь хөрс, усны бохирдол, ургамлан нөмрөг алдралд орон хомсдож биомассын хэмжээ багасах зэрэг ихээхэн сөрөг нөлөө үзүүлж болох нь харагдаж байна.

Иймд эдгээр нөлөөллийг бууруулах, арилгах талаар дараах бүлэгт өгсөн зөвлөмжүүдийг нэг бүрчлэн хэрэгжүүлж, цаашид байгаль хамгаалах жил бүрийн төлөвлөгөөнд тусган зохих арга хэмжээнүүдийг цаг алдалгүй авч байх шаардлагатай.

3.1 Төслийн гадаад болон дотоод овоолго барьж байгуулах үеийн гол нөлөөлөл

- Гадаад болон дотоод овоолгыг газар дээр нь зөөвөрлөн байрлуулах, кемпийг барих явцад хөрс, ургамал механик гэмтэлд өртөх
- Овор ихтэй хүнд ачаан (материал) доор удаан байсан хөрс дагтарших, ургамал дахин ургах чадваргүй болох, устгах
- Шатах тослох материал асгарснаас хөрс ургамал, хөрсний ус, голын ус бохирдох, амьд организм хордох
- Нунтаг болон цементийн зуурмаг, шохой асгаж, модны зомгол, золтос, үйрдэс, шилний хагархай зэрэг элдэв төрлийн хог хаягдлаар орчныг бохирдуулах
- Төслийн талбайн хөрс, ургамал бүхэлдээ эвдрэл, элэгдэлд орно.

3.2 Гадаад болон дотоод овоолго байгуулснаас хойшхи үйлчилгээнээс байгаль орчинд үзүүлэх гол нөлөөлөл

- Объектын орчин тойронд хөрс, ургамлан нөмрөг элэгдэл, эвдрэлд орох
- Зам жим, барилга байгууламжийн орчны хөрс талхлагдах, элэгдэх, эвдрэх нөхцөл бүрдэх, үйлчлүүлэгчдийн тоо олширсноор голын эрэг бохирдох
- Автомашины хөдөлгөөн нэмэгдсэнээс агаар орчин бохирдох зэргээр илэрнэ.

Төслийн байгууламжийг барих эхний үе шатанд объектыг байгуулах, газар шорооны ажил гүйцэтгэхэд тухайн орчны хөрс, ургамал нэн түрүүнд өртөж, суваг шуудуу татах зэрэгт рельефийн зарим хэлбэрийн үндсэн төрх алдагдах, шинээр бичил хэлбэр бий болж, газрын хөрсний механик бүтэц, ургамлын бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт орно. Ийм тохиолдолд тухайн байгууламж барих хэсгийн өнгөн хөрсийг хуулж овоолго хийж нөхөн сэргээлт болон цэцэрлэгжүүлэлтийн ажилд ашиглах нь зүйтэй. Нөхөн сэргээхдээ төсөлд тусгасан зураг төслийн дагуу тухайн орчинд зохицсон ургамал тарих шаардлагатай. Овоолго барих үеийн нөлөөллийн төрөл нэлээд олон байгаа хэдий ч хамрах хүрээ нь

бага, эрчим нь их байна. Иймд байгууламжийг барьж дууссаны дараа нөхөн сэргээх ажлыг яаралтай хийх шаардлагатай. Ашиглалт жигдэрсний дараа орчинд үзүүлэх нөлөөллүүд нь түүний олон талт үйл ажиллагаатай уялдан хүрээгээ тэлэх магадлалтай байгаа нь ажиглагдаж байна.

Тус төслийн үйл ажиллагаанаас үүсэх сөрөг нөлөөллийг бүхий л хүрээнд авч үзвэл: хөрс дагтарших, элэгдэх, эвдрэх нөхцөл бүрдэх, голын ус болон эрэг бохирдох, хөрсний усаар дамжин гүний ус бохирдох, биомассын хэмжээ багасах, элдэв төрлийн бохирдлоос амьтан, ургамал ялангуяа хөрсөн дэх бичил биетэн, хорхой шавьж хордож устгах, мөлхөгч, мэрэгчид, жигүүртэн шувууд дайжих, мод бут өвс ургамал механик гэмтэлд өртөх гэж үзэв.

Эдгээр сөрөг нөлөөлөл нь нарийвчилсан үнэлгээний тайлангийн зөвлөмж, байгаль орчныг хамгаалах болон орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан асуудлуудад хайхрамжгүй хандсанаас үүсч болно. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг дараах бүлэгт дэлгэрэнгүй оруулсан бөгөөд тус зөвлөмжийг төсөл хэрэгжүүлэгч цаашид мөрдлөг болгон ажиллах шаардлагатай.

3.3 Төслөөс агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

Төсөл хэрэгжих орчимд агаарын бохирдол харьцангуй бага байна гэж үзэж байна. Энэ нутгийн агаар, ус, хөрс, ургамал байгалийн унаган төрхөө харьцангуй сайн хадгалсан бөгөөд ялангуяа уг төсөл хэрэгжих талбай нь хүний суурьшилын бүсээс зайтай, тухайн орчимд агаар орчинд хүчтэй нөлөөлж бохирдуулах эх үүсвэр байхгүй учир тухайн төсөл хэрэгжих талбайн агаар нь харьцангуй цэвэр ба төслийн үйл ажиллагаанаас суурьшлын бүсэд үзүүлэх сөрөг нөлөө харьцангуй бага байна.

Төсөл хэрэгжих орчмын агаарын бохирдлын эх үүсвэр нь барилга байгууламж барих явцад үүсэх тоосжилт, барилгажилтанд ажиллах машин механизмуудын түлшний шаталтаас гарах хорт хий /азотын давхар исэл, хүхэрлэг хий/, утаа болон цаг агаарын хуурайшилттай үед тэдгээрийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн хөрснөөс тоос босох, дуу чимээ зэрэг болно.

Мөн агаарын бохирдлын гол үүсвэрийн нэг нь байгалийн хүчин зүйл болох шороон шуурга гэж болно. Чухам ийм үед л тоос, шороо ихээр дэгдэж агаар орчныг бохирдуулна.

Цаашид уурхайн тээврийн хэрэгслийн ирж очих машин механизмуудын түлшний шаталтаас үүсэх хорт хий, утаа болон цаг агаарын хуурайшилттай үед тэдгээрийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн хөрснөөс тоос босох, дуу чимээ ихсэх зэргээр агаарын чанарт хими болон физикийн тодорхой нөлөөллийг бага хэмжээгээр үзүүлэх болно.

Дээрх нөлөөллийн хэлбэрийг доор дурдсан байдлаар ялган төсөөлж болох юм. Үүнд:

↳ Ургамалын бүрхүүл, бэлчээр тоос шороонд дарагдах

↳ Агаар дахь тоосны агууламж ихсэн хүмүүсийн эрүүл мэндэд нөлөөлөх

Иймд төсөл хэрэгжих орчин нь уул уурхайн бүс гэдгийг харгалзан үзэж хүний үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй тоосны сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга зам, хэтийн болон ойрын зорилтыг тодорхойлох нь нэн чухал юм.

Тээвэрлэлтийн /уурхайн олборлолтын/ үед эвдэрсэн газрыг тухай бүр нөхөн сэргээх, аль болохоор олон салаа зам гаргахгүй байх, автомашин зорчих гол замыг цаашдаа хатуу хучилттай болгох зэрэг бололцоотой бүхий л арга хэмжээг авч ажиллах нь зүйтэй.

Хийн хаягдлаас үүсэх гол сөрөг нөлөөлөл

Автомашин утааны найрлагад нийтдээ 200 гаруй төрлийн хорт бодис, химийн нэгдэл оролцдог. Зарцуулагдах түлшний жингийн 15% нь ашигтай зарцуулагдаж, үлдсэн 85% нь агаарт цацагддаг байна. 1кг түлш шатаахдаа бензиний хөдөлгүүр 300-310г, дизель хөдөлгүүр 80-100г хорт бодис ялгаруулна. 1кг шатахууныг литрт шилжүүлэн (бензин $q=0.725$, дизель $q=0.825$) бодож, түүний шаталтаас ялгаран гарах хорт хийн агуулалт, хэмжээг тооцоолон гаргасан. Автомашин утааны агаарыг бохирдуулах чанарыг тодорхойлохдоо бензин хөдөлгүүрт бол нүүрстөрөгчийн ба азотын ислийн агууламжийг, дизель хөдөлгүүрт бол хөө тортогийн агууламжийг үндсэн үзүүлэлт болгодог.

Хүснэгт 8. Автомашин асаалттай байх үеийн ялгаруулах хийн хэмжээ

Бохирдол	Автомашин асаалттай, сул зогсолттой байх үед	Машин хурдтай явж байх үед (60 км/цагаас дээш)	Машин тойргоор эргэх үед	Машины хурд саарч байх үед (60 км/цагаас доош)
СО (%)	4 – 9	< 1 – 8	1 – 7	2 – 9
НС, С ₆ Н ₁₄ (ppm)	500 – 1000	50 – 80	200 – 800	3000 – 12 000
NO _x (ppm)	10 – 50	1000 - 4000	1000- 3000	5 – 50

Дээрх хоёр төрлийн хөдөлгүүрийн утааны дундаж найрлагыг дараах хүснэгтэд харуулав. Энэ нь байгаль орчинд цацагдаж байгаа утааны техникийн болон мониторингийн хяналтын үзүүлэлт, ашиглагдах ач холбогдол юм.

Хүснэгт 9. Автомашин утааны бүрдэл найрлага

№	Бүрдэл	Хөдөлгүүрийн төрөл		Тайлбар
		Бензин	Дизель	
1	Азот (%)	74-77	76-78	Хоргүй
2	Хүчилтөрөгч %)	0.3-8	2-18	Хоргүй
3	Усны уур (%)	3-5.5	0.5-4	Хоргүй
4	Нүүрсхүчлийн хий (%)	5-12	1-10	Хоргүй
5	Нүүрстөрөгчийн исэл (%)	1-10	0.01-0.5	Хортой
6	Азотын исэл (%)	0.1-0.5	0.001-0.4	Хортой
7	Альдегид (%)	0.0-0.2	0-0.009	Хортой
8	Нүүрс-устөрөгчид (%)	0.01-0.02	0.01-0.5	Хортой
9	Хүхэрлэг хий (%)	0-0.002	0-0.03	Хортой
10	Хөө тортог (г/м ³)	0-0.44	0.01-1.1	Хортой
11	Бенз (а) пирен (г/м ³)	<0.00002	<0.00001	Хортой

Хүснэгтээс харахад, 1л бензин шатаахад ялгарах хорт бодисын хэмжээ нь дизель түлшнийхээс дунджаар 3.1 дахин их байгаа бөгөөд зөрүүгийн хэмжээ нь 3-4 хооронд хэлбэлзэж байдгийг судалгаагаар тогтоосон байна.

3.4 Төслөөс газрын гадарга, хэвлийд үзүүлэх нөлөөлөл

Уг төсөл хэрэгжих талбай нь байгалийн хүчин зүйлс болох ус, салхины нөлөө, мөн хүний хүчин зүйлсийн нөлөөгөөр газрын гадарга болон хэвлийн их хэмжээний эвдрэлтэй, ихэнх хэсэг харьцангуй унаган төрхөө хадгалсан, хэсэг газар ургамал хөрс талхлагдаж, ухмал нүх үүссэн, одоогийн байдлаар бага зэрэг хог хаягдалтай байна.

Тус төсөл хэрэгжихэд нийт талбайн 31% буюу 15.0 га талбайн гадаргуу өртөгдөж байгаль орчинд сөрөг нөлөө учруулна.

Төслийн олборлолтын ажлын үед хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Газрын хэвлий ухах, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн ихсэх, үүнээс үүдэн хөрс дагтарших, эвдрэх, ургамал нөмрөг алдралд орох, улмаар хөрсний үржил шимт хэсэг устаж алга болох, механик бүрэлдэхүүн өөрчлөгдөх, үүний улмаас элсэнцэр хөрс салхинд хийсэх, элсжилт үүсэх
- Техникийн шатах тослох материал асгарах, ахуйн хог хаягдал, бохир усны нөлөөгөөр газрын гадарга, хэвлий бохирдох
- Болзошгүй тохиолдлоор гал алдах, түймэр гарах

Иймд эдгээр нөлөөллийг бууруулах, арилгах талаар шаардлагатай арга хэмжээг тухай бүр авч хэрэгжүүлж байх шаардлагатай.

3.5 Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл

Төсөл хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж буй газар нь хөрс газарзүйн мужлалтаар хөрс-био уур амьсгалын Хангайн мужийн өндрийн бүсшил бүхий Хангай-Хэнтийн өмнөдийн хэв шинж бүхий 52 дугаар тойрогт хамрагдана. Энд уулын бэлээр нугын, уулын хойд хажуугаар уулын ширэгт-тайгын, уулын хар шороон, уулын ойн бараан, уулын хар шороон, уулын хар хүрэн хөрснүүд тус тус тархана.

Төслийн үйл ажиллагааны явцад хөрсөн бүрхэвчинд учруулж болзошгүй нөлөөллүүдийг жагсаан үзүүлбэл:

Төслийн кемпийн барилгын ажлын үед хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Байгууламжийн материалыг газар дээр нь зөөвөрлөн байрлуулах, төсөл хэрэгжих явцад хөрс, ургамал, мод бут механик гэмтэлд өртөх
- Овор ихтэй хүнд ачаан (материал) доор удаан байсан хөрс дагтарших, ургамал дахин ургах чадваргүй болох, устах гэх мэт орно.

Төслийн үйл ажиллагаанаас хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Төслийн үйл ажиллагааны явцад машин механизмаас мөн хүний санамсаргүй үйл ажиллагаанаас шалтгаалан ямар нэгэн шатах, тослох материал хөрсөнд ил задгай асгарч, хөрсийг бохирдуулах
- Төслийн ойр орчимд хүний үйл ажиллагаатай холбоотойгоор хог хаягдал бий болж ойр орчмын хөрсийг бохирдуулах, хөрс суларч цас борооны усанд норж шавар шалбааг ихтэй, хуурай салхитай үед тоос шороо босч орчныг бохирдуулах зэргээр нөлөөлнө.

3.6 Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл

Уурхайн олборлолт болон төслийн үйл ажиллагааны нөлөөгөөр /тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн зэрэг/ зүйлийн бүрдлийн хэвийн байдалд өөрчлөлт гарч, орчмын ургамлан нөмрөгийн тусгагын бүрхэц сийрэгжин халцгай талбайн хэмжээ ихсэх, бэлчээр

талхлагдаж, тус районы үндсэн ургамлууд нь нөхөн сэргэх чадваргүй болж устах аюулд орох ба өөр ургамлын зүйлүүдээр солигдох болно.

Төслийн үйл ажиллагаанаас ургамлан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Төсөл орчмын ургамлан нөмрөгийн тусгагын бүрхэц сийрэгжин халцгай талбайн хэмжээ ихсэх, бэлчээр талхлагдах,
- Тус районы үндсэн ургамлууд нь нөхөн сэргэх чадваргүй болж устах аюулд орох ба өөр ургамлын зүйлүүдээр солигдох болно. /Хогийн ургамал/
- Төсөл орчмын мод бут механик гэмтэлд өртөх

3.7 Амьтны аймагт үзүүлэх нөлөөлөл

Төслийн талбай орчмын нутаг нь монгол орны амьтны аймгийн газар зүйн мужлалаар Олон нуурынхөндий мужид багтана.

Төслийн үйл ажиллагаанаас амьтны амьдрах орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Техникийн шатах тослох материал асгарах, ахуйн хог хаягдал, бохир усны нөлөөгөөр бичил биетэн устах, хордох
- Төслийн олборлолтын ажлын үеийн тэсрэлт болон тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн дуу чимээ зэргээс тухайн орчны амьтад үргэн дайжиж амьтны аймагт сөрөг нөлөө үзүүлж болзошгүй.

3.8 Гадаргын болон газрын доорх усанд үзүүлэх нөлөөлөл

Гадаргын болон гүний усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүдэд, бичил бохир цэвэрлэх байгууламжаас гарсан цэвэршүүлсэн усыг тоосжилт болон ногоон байгууламжийн усалгаа зэрэгт эргүүлэн ашиглах, үер болохоос сэргийлж далан байгуулах, голын ойр орчимд ахуйн болон үйлдвэрийн бохирдлоос сэргийлэх хамгаалалтын төлөвлөгөө, анхааруулга сэрэмжлүүлэг бүхий самбар, мөн гүний ус ашиглалтыг хянах, хэрэглээг багасгах, гүний усны цооног болон гүний худгийн хяналтын хөтөлбөр хэрэгжүүлэх зэрэг багтана.

Төслийн үйл ажиллагаанаас гадаргын болон газар доорх усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл

- Төслийн үйл ажиллагааны явцад машин механизмаас мөн хүний санамсаргүй үйл ажиллагаанаас шалтгаалан ямар нэгэн шатах, тослох материал хөрсөнд ил задгай асгарч, хөрсний ус болон борооны усаар дамжуулан гол горхи бохирдуулах
- Төслийн ойр орчимд хүний үйл ажиллагаатай холбоотойгоор хог хаягдал бий болж ойр орчмын гол горхины ус ба түүний эргийг бохирдуулах, хөрс суларч цас борооны усанд норж шавар шалбааг ихтэй, хуурай салхитай үед тоос шороо босч орчныг бохирдуулах зэргээр нөлөөлнө.
- Голын усны горим хүний үйл ажиллагааны нөлөөгөөр урсацын горимын үйл ажиллагаа алдагдах

3.9 Нийгэм эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлөл

Уул уурхайн үйл ажиллагаа нь улс орон нутгийн төсөвт багагүй орлого оруулах, зуны улиралд ажлын цөөнгүй байр гардаг нь ажилгүйдлийг багасгах, хүмүүсийн амьжиргааны түвшинг дээшлүүлэх чухал хүчин зүйл болж байна. Тухайн орон нутгийн

экологийн чадавхаас хэтэрсэн ажил үйлчилгээ эрхлэх хэт олон том жижиг уурхай байгуулж хүн амын төвлөрөл бий болгох хөл хөдөлгөөн ихэсгэхээс аль болохоор зайлсхийх, бүс нутгийн дүрэм журмын дагуу зохих хязгаарлалт хийх нь зайлшгүй шаардлагатай бөгөөд нэгэнт байгуулагдсан болон байгуулах гэж буй уурхай нь байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийн хамгийн бага хэмжээнд хүртэл нь бууруулах талаар туйлын хариуцлагатай хандаж идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулах нь чухал юм.

Төслийн олборлолтын ажлын тоос болон дуу чимээний нөлөө нь ойролцоо оршин суугч иргэдэд нөлөөлөл үзүүлэх болно. Оршин суугч иргэдийн ашигладаг худгийн ойролцоо гүний усыг ашигласнаар бага гүний усны түвшин буурч энэ нь ойролцоох өрхүүдэд шууд нөлөөлж болзошгүй. Төслийн байгууламжийн ойр зорчих тээврийн хэрэгслийн тоо нэмэгдсэнээр зам тээврийн осол үүсгэхэд нөлөөлж болзошгүй.

3.11 Хуримтлагдах нөлөөлөл

“Мөнгөн нуруу” ХХК-ийн алтны шороон орд төсөл нь Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын тухайн бүс нутагт уул уурхайн орд газруудын үйл ажиллагаа явагддаг ба төслүүдийн зүгээс хүрээлэн буй орчин, нийгэм эдийн засагт эерэг болон сөрөг нөлөөг тодорхой хэмжээгээр үзүүлэх юм. Үүнээс байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл нь энэ төслийн сөрөг нөлөөтэй уялдан газар ашиглалт, хөрсний бохирдол, хөрсний талхагдал, агаарын чанар, ан амьтны дайжилт, ургамлан нөмрөг доройтох зэргээр хуримтлагдах нөлөөллийг үзүүлнэ. Иймд эдгээр хуримтлагдах нөлөөллөөс өөрийн нөлөөллийн байдлыг ялган салгахын тулд нөлөөллийн бүсэд тогтоосон БОМТ-г цаг тухай бүрд нь авч хэрэгжүүлж, тайлагнах нь зүйтэй.

Төсөл хэрэгжих явцад уурхайн олборлолт, төслийн цаашдын үйл ажиллагааны явцад тухайн төслийн үйл ажиллагаа болон орон нутагт хэрэгжиж буй бусад төслийн үйл ажиллагаанаас хам нөлөөлөл үүсч, байгаль орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд сөрөг үр дагавар ихтэй, богино болон урт хугацааны нөлөөллийг үүсгэж болзошгүй.

Хүснэгт 10. Болзошгүй хуримтлагдах нөлөөлөл

№	Хуримтлагдах нөлөөлөл	Нөлөөллийн шалтгаан	Хамрах цар хүрээ	Үргэлжлэх хугацаа
1	Газрын гадарга ба хэвлий эвдрэлд өртөх	Бусад төслүүдийн нөлөөлөл	Төслийн талбай, нөлөөллийн бүс	Өнгөрсөн, одоо, ирээдүй
2	Газрын доорх усны нөөц багасах	Бусад төслүүдийн усны хэрэглээ, хэрэглээний давхцал		Одоо, ирээдүй
3	Гадаргын бохирдох ус	Бусад төслүүдийн нөлөөлөл		Өнгөрсөн, одоо, ирээдүй
4	Ургамлан нөмрөгийн доройтол	Уур амьсгалын өөрчлөлт, төслийн үйл ажиллагаа		Өнгөрсөн, одоо, ирээдүй
5	Агаарын бохирдол нэмэгдэх	Хуурайшилт, бусад төслүүдийн бохирдол		Өнгөрсөн, одоо, ирээдүй
6	Хөрсний бохирдол, элэгдэл үүсэх	Уур амьсгалын өөрчлөлт, Бусад төслүүдийн нөлөөллийн давхцал		Өнгөрсөн, одоо, ирээдүй

7	Амьтан дайжих, тоо толгой цөөрөх	Уур амьсгалын өөрчлөлт, Бусад төслүүдийн нөлөөллийн давхцал	Өнгөрсөн, одоо, ирээдүй
---	----------------------------------	---	-------------------------

Хуримтлагдах нөлөөлөл, түүний үр дагаварыг бодитой тодорхойлох, эрт хугацаанд илрүүлэхийн тулд төслийн үйл ажиллагааны тодорхой үе шат хэрэгжсэний дараа төслийн үйл ажиллагаанд мониторинг хийхийг зөвлөж байна.

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

№	Зардлын утга	Нийт зардал, төгрөг
1	Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний ажлын зардал	200,000
2	Газар болон хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зардал	3,000,000
3	Усан орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулахад хийгдэх ажлын зардал	1,000,000
4	Ургамал, амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний зардал	1,000,000
5	Нөхөн сэргээлтийн ажлын зардал /тэрбум мод/	3,000,000
6	6.Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	13,000,000
7	7.Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох, нийгмийн хариуцлагын арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	--*--
8	Хог хаягдлын менежментээр хийгдэх ажлын зардал	20,000,000
9	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	6,500,000
10	Удирдлага зохион байгуулалтын ажлын зардал	12,000,000
11	Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг танилцуулах зардал	1,000,000
12	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал	6,000,000
	Нийт дүн	66,700,000

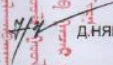
ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТЫН БИЕЛЭЛТ

“Мөнгөн нуруу” ХХК нь алтны шороон ордын үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага түвшинд байлгах улмаар үүссэн сөрөг нөлөөллийг бууруулах, болзошгүй аюул эрсдэлийг гаргахгүй байх тал дээр зорилт тавин ажиллаж байна.

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Биелэлтийн үр дүн
	1	2	
1.	Дүйцүүлэн хамгаалах ажилд Ерөнхийлөгчийн “Тэрбум мод тарих” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд ногоон байгууламж бүхий 1000 ширхэг мод тарьж хашаа хамгаалалт байгуулах	Дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгасан	<p align="center">1000 ширхэг модыг хүлээлгэж өгсөн.. Актыг хавсаргав.</p>
2	Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд гар аргаар	Дүйцүүлэн хамгаалах	Орон нутгаас санал болгосон гар аргаар олборлосон 3.3 га бүхий талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн.

	<p>ашигт малтмал олборлогч нарын эвдэрсэн доошгүй техникийн сэргээлт хүлээлгэн өгөх</p> <p>иргэд улмаас талбайд нөхөн хийж</p>	<p>төлөвлөгөөнд тусгасан</p>	
<p>3.</p>	<p>Байгаль орчны менежментийн</p>	<p>-</p>	<p>2024 оны 8 сард БОМТөлөвлөгөө батлуулсан. Хавсралтаар батлагдсан нүүрийг оруулав.</p>

“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан

	төлөвлөгөө болон биелэлт батлуулах		
4.	Ус ашиглуулах дүгнэлт гаргуулах	-	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <p>“ОЗЕМ ИНВАЙРМЕНТАЛ” ХХК-Д</p> <p>МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧИ АГЕНТЛАГ УСНЫ ГАЗАР Чөнгүнжавын гудамж, 2 дугаар хороо, Баянгол дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15050 Утас/факс: (976-51) 26 55 78, (976-51) 26 55 36. Цахим шуудан: office@water.gov.mn Цахим хуудас: www.water.gov.mn</p> <p><u>2023-09-04</u> № <u>04/1013</u> танай <u>2023-08-15</u> -ны № <u>23/0725</u> -г</p> <p>Дүгнэлт хүргүүлэх тухай</p> <p>“Усны тухай” хуулийн 16¹.4.10 дахь заалтыг үндэслэн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших MV-022165 тоот ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй “Мөнгөн нуруу” ХХК-ийн “Дэнж” алтны шороон ордыг ашиглах төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан болон холбогдох материалыг судлан үзэхэд усны ашиглах боломжит нөөцийн хэмжээ хүрэлцээтэй тухай дүгнэлтийг гарган хавсралтаар хүргүүлж байна.</p> <p>Цаашид “Усны тухай” хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2, 28 дугаар зүйлийн 28.4, 30 дугаар зүйлийн 30.1.1, 30.1.3, 30.1.4, 30.1.5, 30.2.2 дахь заалтууд, 30.6 дахь хэсгийн хэрэгжилтийг хангаж, ногоон байгууламжийн усалгаанд хур борооны усыг хуримтлуулан ашиглаж, усны нөөцийг хэмнэж ажиллахыг зөвлөж байна.</p> <p>Ирээдүй хойч үедээ усны нөөцөө үлдээхийн төлөө, усаа хамгаалъя, хуримтлуулъя хамтран ажилла.</p> <p>Хавсралт: 1. хуудастай.</p> <p>ДАРГЫН АЛБАН ҮҮРГИЙГ ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ З.БАТБАЯР</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>ТУУЛ ГОЛЫН САВ ГАЗРЫН ЗАХИРГААНЫ ДАРГЫН ТУШААЛ</p> <p>2024 оны 09 сарын 16 өдөр Дугаар <u>1/15</u></p> <p>Улаанбаатар хот</p> <p>Зөвшөөрөл олгох тухай</p> <p>Монгол Улсын Усны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.6, 29 дүгээр зүйлийн 29.1, 17 дугаар зүйлийн 17.1.10 дахь заалт, “Мөнгөн нуруу” ХХК-ийн 2024 оны 09 дүгээр сарын 09-ний өдрийн 15/24 дүгээр албан бичиг, Усны газрын 2024 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдрийн 119 дугаартай “Ус ашиглуулах дүгнэлт”-ийг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:</p> <p>1. Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших MV-022165 ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй “Дэнж” нэртэй алтны шороон ордоос 49'300.0 м3 элс угаахад үйлдвэрлэх, технологийн болон бусад хэрэглээнд шаардагдах 98'044.0 м3 усыг Туул голоос, унд ахуйн хэрэгцээнд 1'269.00 м3 усыг Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын гүний худагас зөвөөрөөр 2024 онд ашиглахыг “Мөнгөн нуруу” ХХК-д зөвшөөрсүгэй.</p> <p>2. Ус ашиглагчтай гэрээ байгуулах, ашиглах боломжит усны нөөц, ус ашиглалтын байдалд байнгын хяналт тавьж ажиллахыг Усны нөөц, ус ашиглалтыг зохицуулах албаны дарга /П.Энхбаяр/, Захиргааны удирдлагын албаны менежер /Б.Батцэцэг/ нарт үүрэг болгосугай.</p> <p>3. Усны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.5, 30 дугаар зүйлийн дагуу ус ашиглагчийн үүрэг, ус ашиглагчид тавигдах шаардлагыг ханган ажиллах, усны мэдээллийн сан бүрдүүлэхтэй холбогдсон мэдээ, тайланг 2024 оны 12 дугаар сарын 02-ны өдрийн дотор Туул голын сав газрын захиргаанд ирүүлэхийг “Мөнгөн нуруу” ХХК-ийн захирал /Л.Гансүх/-д даалгасугай.</p> <p>ДАРГЫН ҮҮРЭГ ГҮЙЦЭТГЭГЧ Д.НЯМДОРЖ</p> <p>Улаанбаатар хот</p> </div> </div>
5.	Газрын төлөв байдал чанарын хянан баталгааны дүгнэлт гаргуулах	6,000,000.0	2024 онд батлуулсан хавсралтаар батлагдсан дүгнэлтийг оруулав.
7.	Комисст танилцуулах	-	Комисст хүлээлгэж өгсний дараа ажил эхэлсэн.

8.	Хогны байгуулах гэрээ	-	<p>2024 онд хогны гэрээ байгуулсан хавсралтаар оруулав.</p> <div style="text-align: center;"> <p>БАТЛАВ: МОНГОЛ УЛСЫН СЭЛЭНГЭ ДАЙМАГ ОРХОНТУУЛ СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА М.ЦОГБАЯР / М.ЦОГБАЯР / МОНГОН НУРУУ ХХК-НИЙ ЗАХИРАЛ Л.ГАНСҮХ /</p> <p>ХОГ ХАЯГДАЛЫН ТӨЛБӨРИЙН ГЭРЭЭ 2024 оны 02 сарын 20 өдөр</p> <p>ГЭРЭЭНИЙ ЗОРИЛГО Монгол Улсын Хог хаягдлын тухай хуулийг хэрэгжүүлж ахуй, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний явцад гарсан ахиун хог хаягдлыг цаг хугацаанд нь шуурхай тээвэрлэж, цэвэрхэн эрүүл орчин бүрдүүлэхэд энэхүү гэрээний зорилго оршино.</p> <p>ГЭРЭЭНИЙ ҮНДЭСЛЭЛ Монгол Улсын Засаг захиргаа нутаг дэвсгэрийн нэгж түүний удирдлагын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.2 дахь хэсгийн "д" дэх заалт, Хог хаягдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.2.1, 9.2.2 заалтууд, Сангийн сайд, Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын хамтарсан 2018 оны 07 дугаар сарын 19-ний өдрийн 192, Б/243 тушаалуудыг тус тус үндэслэн нэг талаас Орхонтуул сумын Засаг дарга М.Цогбаяр нөгөө талаас Мөнгөн нуруу ХХК-ний захирал Л.Гансүх нар харилцан тохиролцож 2024 оны 02 дугаар сарын 15-наас 2025 оны 02 сарын 15-ны өдрийн хүртэл хугацаатайгаар энэхүү гэрээг байгуулав.</p> <p>Мөнгөн нуруу ХХКомпани нь өөрийн ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдалыг тогтоосон цаг хугацаанд тээвэрлэж байгаа эсэхэд хяналт тавьж, шаардлага тавих эрхтэй.</p> <ol style="list-style-type: none"> Орхонтуул сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлын 2019 оны 06 дугаар сарын 19-ны өдрийн 96 тоот тогтоолоор хог хаягдалын хураамжийн хэмжээг сарын 50.000 мянган төгрөг, жилийн 600.000 мянган төгрөгөөр тооцож хог хаягдлын төлбөрийг гэрээ байгуулсанаас эхлэн ажлын 5 хоногт багтаан 100131000947 Хог хаягдлын хураамж тоот дансанд хийх. Монгол Улсын "Ариун цэврийн тухай" хуулийн 7.4, 17.1.4 дэх заалтыг үндэслэн гадаад орчноо бохирдуулахгүй хог хаягдлыг төвлөрсөн цэгээс өөр газар хаяхгүй байх үүрэгтэй. Компани нь Монгол Улсын Хог хаягдлын тухай хуульд заасны дагуу орчны газрынхаа хог хаягдлыг цэвэрлэх, зайлуулах, устгах үүрэгтэй. Тусгай эмнэлэгийн байгууллагын хог, цацраг идэвхит болон химийн хортой бодис үйлдвэрлэл, туршилт, шинжилгээний ажил хийх үед компани нь сумын Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчид урьдчилан мэдэгдэх үүрэгтэй. <p>ЭРХ, ҮҮРЭГ</p> <ol style="list-style-type: none"> Монгол Улсын Хог хаягдлын тухай хуулийн 12 дугаар заалтыг үндэслэн аж ахуй нэгж байгууллага иргэдээс хог хаягдал гаргасаны төлбөрийг нэхэмжлэн авах эрхтэй. Тусгай хог хаягдлын Засгийн газрын 2006 оны 238 дугаар тогтоол, сумын ИТХ-ын баталсан журмын дагуу зөөж тээвэрлэж, зайлуулж байх үүрэгтэй. <p>Хогны төлбөр төлсөн баримт хавсаргав</p> </div>
----	-----------------------	---	---

ТАВ. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Мөнгөн нуруу” ХХК нь алтны шороон ордын үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг хамгийн бага түвшинд байлгах улмаар үүссэн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүллээ.

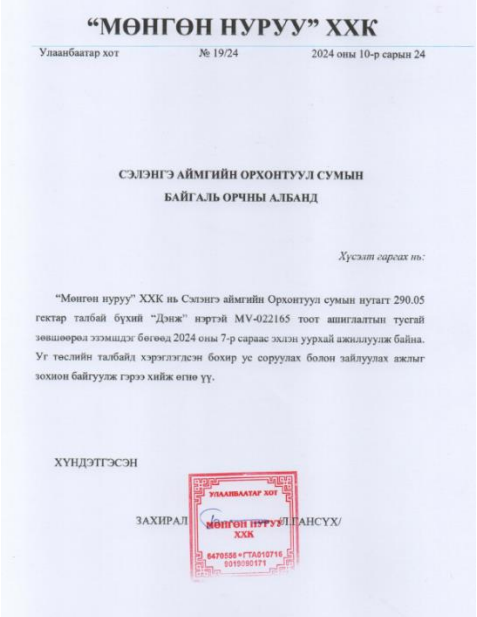
Хүснэгт 11. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлтийн нотолгоо

Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	БИЕЛЭЛТИЙН ҮР ДҮН
АГААРЫН ЧАНАРТ ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ, АРИЛГАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ БИЕЛЭЛТ			
Агаарын бохирдол үүсэх	Ил задгай хог хаягдал шатаахгүй байх	Төслийн талбай	Ил задгай шатаахгүй. Хог хаягдлын гэрээний дагуу нийлүүлж байна. Тээврийн хэрэгслүүдийг тогтмол үзлэг хийж шалгаж унтрааж байгаа.
Авто тээврийн хэрэгслээс тоосжилт, хорт хий ялгарах	Шаардлагагүй тохиолдолд тээврийн хэрэгслийг унтрааж байх		
УСАН ОРЧИНД ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ, АРИЛГАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ БИЕЛЭЛТ			
Усан орчин бохирдох,	Ус бохирдуулсны төлбөр төлөх	Хаягдал бохир усны цооног	

*“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан*

<p>Усны нөөц хомсдох</p>	<p>Ус хангамжийн эх үүсвэрээс 50 м-ээс доошгүй зайд эрүүл ахуйн хориглолтын бүс, 200 м-ээс доошгүй зайд эрүүл ахуйн хязгаарлалтын бүсийг тогтоож, мөрдөн ажиллах</p>	<p>Төслийн талбай</p>	
<p>Усны чанар</p>	<p>Цэгийн орчны газрыг тэгшилж, хур борооны ус, чийг шүүрч, нэвчихээс сэргийлж урсац зайлуулах суваг татах</p>	<p>Бохир ус зайлуулах цооног, түүнээс үүсэх бохирдлыг хязгаарлах</p>	 <p align="center">Зураг-1. Үерийн далан шуудуу байгуулсан байдал</p>

“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан

	<p>Бохир ус зөөвөрлөх машин чөлөөтэй орж гарах талбайтай байх</p>	<p>Ариун цэврийн хэсэг</p>	
	<p>Ус ашиглагч нь цэгийн эзэлхүүний 70-80 % дүүрсэн үед суллаж, цэг болон цэгийн орчинд халдваргүйжүүлэх үйлчилгээ эрхлэх зөвшөөрөл бүхий ААН-ээр халдваргүйжүүлэлтийг хийлгэнэ.</p>	<p>Ариун цэврийн хэсэг</p>	

ХӨРС, ГАЗРЫН ГАДАРГАД ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ, АРИЛГАХ АРГА ХЭМЖЭЭ			
Хөрсний бохирдол	Тээврийн хэрэгслийн болон явган хүний зам, зогсоол байгуулах, тэмдэг, тэмдэглэгээ байршуулах, хаалт хамгаалалт хийх	Төслийн талбай	
	Төслийн хог хаягдлыг орон нутгаас зөвшөөрөгдсөн цэгт хаяж зайлуулах	Төслийн талбай	Орон нутагтай хог хаягдлын гэрээг байгуулсан . Тогтмол зайлуулж байгаа. Хавсралтаар гэрээг оруулав
Авто машины зогсоол дээр асгарсан тос, тосолгооны материалыг тухай бүрд нь цэвэрлэж авах	Засварын хэсэгт асгаралтын иж бүрдэл байршуулсан.		
			

*“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан*

	<p>Төлөвлөгөөнд тусгаагүй газар талбайд нөлөөлөл учруулахгүй байхаар уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу үйл ажиллагаагаа хянаж явуулах.</p>		<p align="center">Төлөвлөгөөний дагуу олборлолт хийгдэж байна.</p>
	<p>Хуулж авсан шимт хөрсийг технологийн дагуу хадгалах</p>	<p>Хуулсан шимт хөрс</p>	
	<p>Олон салаа шороон зам үүсэх нөхцөлд хаах арга хэмжээ авах</p>	<p>Хөрсний элэгдэл, эвдрэлийн нөлөөллийн бүс</p>	

БИОЛОГИЙН ТӨРӨЛ ЗҮЙЛД ҮЗҮҮЛЭХ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ, БУУРУУЛАХ, АРИЛГАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ БИЕЛЭЛТ				
Амьтан	Цахилгаан дамжуулах шугамын шувуунд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах зөвлөмж	Төслийн талбай, цахилгааны шугам		

ЗУРГАА.НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

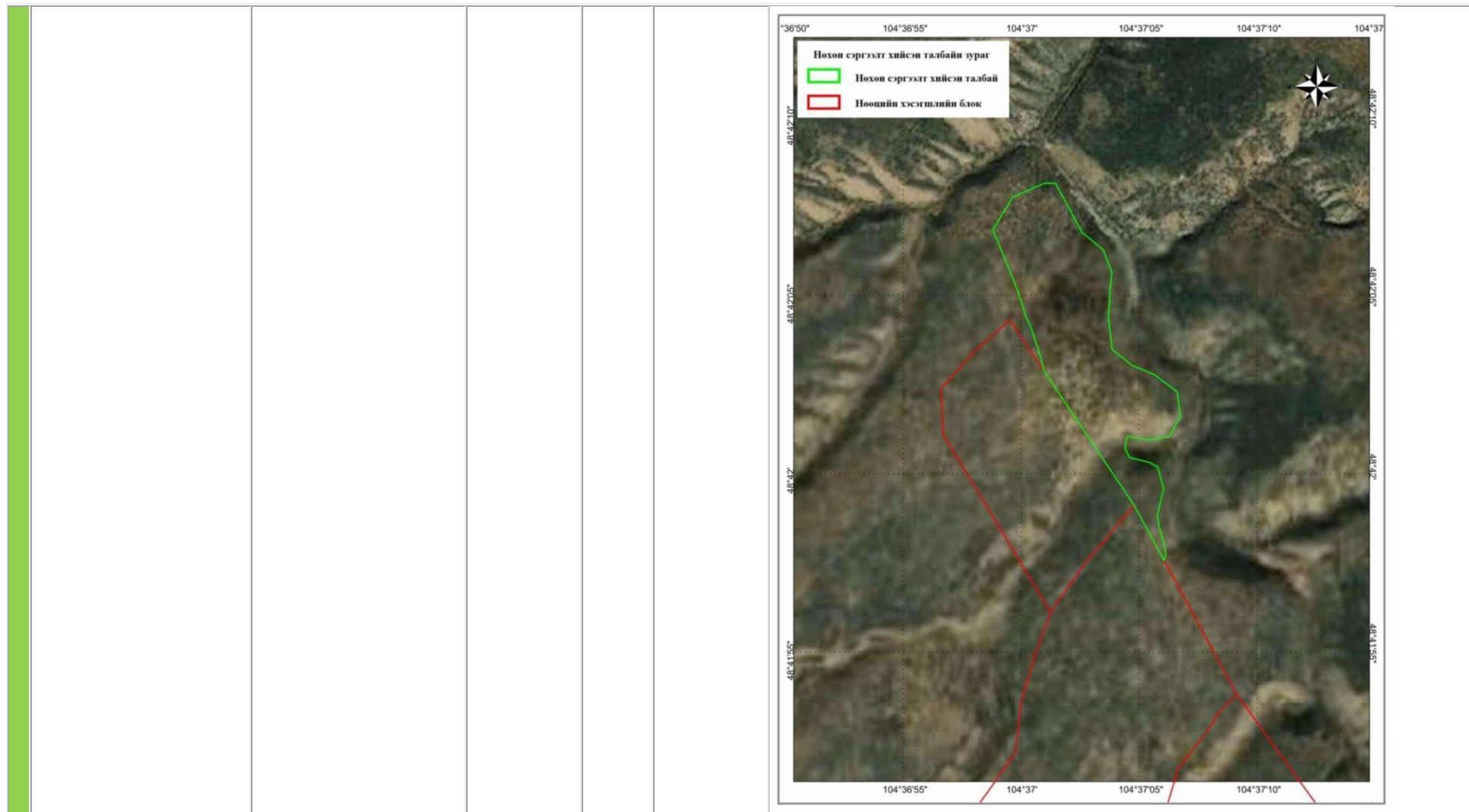
№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, сая төг	Биелэлтийн үр дүн		
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Тэрбум мод тарих	Төслийн талбайд салхин доод талдаа модоор хашлага хийх (Тайлбар: “Улаанбаатар хотын 2014 онд тарилтад тэнцэх мод сөөгийн тарьц, суулгацын ААНБ-ын судалгаа” “Тоонот байгаль” ТББ-ын үнийн дүнгээр авав.)	ширхэг	1000	3.0	Акт хавсаргав. 1000 ширхэг модыг орон нутагт олгосон. Актыг хавсаргав.		
								

ДОЛОО. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Биелэлтийн үр дүн		
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөн	Мод тарих байршлыг орон нутагтай тохиролцоно	-	1000ш	3.0	1000 ширхэг модыг хүлээлгэж өгсөн, Актыг хавсаргав.		

“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах хэмжээ	Арга аргаар	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Биелэлтийн үр дүн
							
2.	“Нөхөн сэргээлт -2024 аян”	Дүйцүүлэн хамгаалах ажлын хүрээнд гар аргаар олборлогч иргэд нарын улмаас эвдэрсэн 3.3 га-аас доошгүй талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийж хүлээлгэн өгөх	гар аргаар ашигт малтмал олборлогч иргэд нарын улмаас эвдэрсэн газар	3.3га	10.0	Гар аргаар олборлосон 3.3 га бүхий талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн. Актыг хавсаргав.	

НАЙМ. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн ашиглалтын нөлөөллийн бүсэд малчдын хаваржаа болон зуслан, намаржаа байхгүй.

ЕС. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн хэрэгжилтийн явцад ямарваа нэгэн түүх соёлын дурсгалт зүйл олдох үед холбогдох хууль тогтоомжинд заасны дагуу засаг захиргааны байгууллага болон холбогдох байгууллага болох ШУА-ийн Түүхийн хүрээлэнд даруй мэдэгдэж төслийн үйл ажиллагааг түр хугацаагаар зогсооно.

АРАВ.ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Биелэлтийн үр дүн
1	2	3	4	5	6	
1.	Ажилчид болон үйлчлүүлэгчийн өвдөх, халдварт өвчин гарах,	Ажилчдын эрүүл мэндийн үзлэг	Нийт ажилчид	30	--*--	<p align="center">ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛЭХ ГЭРЭЭ</p> <p align="center">2024 оны... сарын... өдөр №... Сэлэнгэ аймаг Орхонтуул сум</p> <p>Нэг талаас “Жэй Кэй Эйч Эф маргад” ХХК-ийг төлөөлж Захирал Г.Жамъянсүрэн /цаашид захирал/ тал гэнэ, нөгөө талаас Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын эмнэлгийн эмч /цаашид үйлчилгээ үзүүлэгч тал гэнэ/ нар харилцан тохиролцож энэхүү гэрээг байгуулав.</p> <p>1. Нийтлэг үндэслэл</p> <p>1.1. Энэхүү гэрээний зорилго нь Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын Хонгор-Овоо 3-р багийн нутагт Дэнж орлод үйл ажиллагаа явуулж буй “Жэй Кэй Эйч Эф маргад” ХХК-ий ажилчдыг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулж, тэдний эрүүл мэндийн асуудлыг шийдвэрлэхэд үйлчилгээ үзүүлэгч тал дэмжлэг үзүүлэх, харилцан туслалцах, эмнэлгийн тусламжийн болон талуудын хоорондын хамтын ажиллагааны харилцааг зохицуулахад оршино.</p> <p>2. Гэрээний хугацаа</p> <p>2.1. Энэ гэрээнд талууд гарын үсэг зурж баталгаажуулсан өдрөөс эхлэн гэрээ хүчин төгөлдөр болно.</p> <p>2.2. Энэхүү гэрээ нь тухайн жилийн олборлолтын үйл ажиллагаа дуусах хүртэл хүчин төгөлдөр үйлчилнэ.</p> <p>2.3. Талууд харилцан тохиролцсоноор гэрээг хугацаанаас өмнө цуцалж болно.</p> <p>3. Ажлын хөдөлгөөн</p> <p>3.1. Захиалагч тал урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношлогооны зардлыг үйлчилгээ авсаны дараа үйлчилгээнд хүний тооноос үл хамааран нэг удаагийн үзлэгээр <i>500000</i> төгрөг төлөхөөр харилцан тохиролцож энэхүү гэрээг байгуулж байна.</p> <p>3.2. Урьдчилсан үзлэгт хамрагдах хүний тоо 15-30 хүн байна.</p> <p>4. Захиалагчийн эрх, үүрэг</p> <p>4.1. Захиалагч тал гэрээнд заасан үүргээ биелүүлэхийг Гүйцэтгэгч талаас шаардах эрхтэй.</p> <p>4.2. Ажилчдын эрүүл мэндийн үзлэгийн дүгнэлтийг шаардах эрхтэй.</p> <p>4.3. Урьдчилан сэргийлэх үзлэгийг тодорхой төлөвлөгөөтэй зохион байгуулах.</p> <p>4.4. Төлөвлөгөөний дагуу ажилчдыг урьдчилан үзлэгт хамруулах.</p> <p>4.5. Хамтран ажиллах ажилын шаардлагатай мэдээллээр үйлчилгээ үзүүлэгч талд мэдэгдэх, мэдээлэх.</p> <p>5. Үйлчилгээ үзүүлэгч талын эрх, үүрэг</p> <p>5.1. Гэрээнд заасан үүргээ биелүүлэхийг Захиалагч талаас шаардах эрхтэй.</p> <p>5.2. Гэрээнд тусгагдсаны дагуу төлбөр тооцоог бүрэн барагдуулахыг шаардах эрхтэй.</p> <p>5.3. Гэрээнд заасан ажлыг тогтоосон хугацаанд биечлэн гүйцэтгэх үүрэгтэй.</p> <p>5.4. Хамтран ажилласан үйлчилгээний үр дүн, мэдээллийг захиалагч талд тайлагнах.</p> <p>5.5. Үзлэгт хамрагдсан ажилчин нэг бүрийн биеийн байдлын ерөнхий мэдээллийг танилцуулан тэмдэглэл хөтөлж, захиалагч талд танилцуулах үүрэгтэй.</p>

*“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан*

2.	Гал түймэр гарах	Гал унтраах хэрэгслээр уурхайн кемпийг бүрэн хангах арга хэмжээ авах, галыг унтраах талаар тодорхой түвшинд бэлтгэлийг хангуулах арга хэмжээ зохион байгуулах /, утааны мэдрэгч, гал гарсан тохиолдолд ашиглах зориулалттай галын автомат гидрант, аврах шат, хаалга, тэдгээрийн байршлын тойм зураглал, яаралтай мэдээлэл дамжуулах цахилгаан холбоо зэргээр бүрэн тоноглох/	Нийт ажилчид	30	100.0	
3.	Ажилчдыг ХАБ хувцас хэрэгсэлээр хангах	Ажлын малгай, гутал, хувцас хэрэгсэлээр хангах	Нийт ажилчид	30	100.0	
Нийт						6500.0

АРВАН НЭГ.ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТ

*“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан*

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Биелэлтийн үр дүн
1	2	3	4	5	6	7	
1.	Ахуйн	Хог хаягдал хадгалах зориулалтын цэгт хогийн савыг 3-аас доошгүй төрлөөр ялгаж, тэмдэгжүүлсэн байх	Хог хаягдлын цэг байгуулах	-	100.0	3	 <p>laxy S22 Ultra</p>

*“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан*

2.	Үйлдвэрийн	Уул уурхайн олборлолтын талбайн орчинд болон хариуцан хамгаалах талбайн орчинд хогийн сав байрлуулах, Байр сууц бүрт орчинтойгоо зохицсон материал, өнгө үзэмж бүхий хогийн савтай байх	Хог хаягдлын цэг байгуулах	-	-	-	
3.	Аюултай	Аюултай хог хаягдал аккумулятор, ашигласан тос маслыг цуглуулах тусгай хаягдлын цэг бий болгох	Хог хаягдлын цэг байгуулах	-	-	-	

“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан

4.	Шингэн	Байгальд ээлтэй ариун цэврийн төв байгуулах	Нүхэн жорлон, угаадасны нүх. Техникийн шаардлага хангах	-	-	-	
	Нийт						300.0

АРВАН ХОЁР. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Тус уурхайн 2024 оны 8 сарын орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж “Газар чандмань” ХХК-иар гүйцэтгүүлж дээжлэлт, сорьцыг стандартын дагуу авч тайлангийн үр дүнг оруулсан болно.

Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал мян.төг	Баримтлах стандарт, арга аргачлал
Агаарын чанар						
CO ₂ , NO ₂ SO ₂ (PM10 PM 2.5)				60.0төг*4 цэг*4 удаа*5жил	4 800.0	-MNS 4585:2016 Агаарын чанар.

“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан

Дуу шуугианы хэмжээ	Төслийн талбай орчимд 4 цэг	Жилд 2 удаа	4 цэгт 3 удаа	26.0төг*3 удаа*5жил	390.0	Техникийн шаардлага - MNS 5002:2000
Хөрс						
Хөрсний агрохимийн үзүүлэлт	Төслийн талбайн эрүүл газрын хөрснөөс 3-цэг	Жилд 2 удаа	3 цэгт 7 дээж	Нийт 3 цэгт*7 дээж*2 удаа /26.0/*5 жил	1 820.0	- (MNS 3297-1991) Байгаль хамгаалал. Хөрс. Хот, суурин газрын хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний үзүүлэлтийн норм, хэмжээ стандарт - MNS 5850:2019 Хөрсний чанар. Хөрсөнд агуулагдах бохирдуулах бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ.
Орчны хөрсөн дэх эмгэг төрүүлэгч бактерийн тоо	Хог хаягдлын цэг-1	Жилд 2 удаа дулааны улиралд	2 цэгт 2 удаа	25.0төг*2удаа*5 жил	250.0	
Хөрсний хүнд металлууд (Ni, Cd, Pb, Cu, Zn, Cr гэх мэт)	Төслийн талбайн ил гарсан хөрснөөс 2-цэг	Жилд 2 удаа	2 цэгт 2 удаа	Нийт 2 цэгт*2 дээж*2 удаа /26.0/*5 жил	520.0	
Усны чанар						
Ерөнхий хими бактерлоги	Унд ахуйн ус 1 цэг	Жилд 2 удаа	2 цэгт 2 удаа	75.0төг*2удаа*5жил	750.0	-MNS 0900:2018 Хүрээлэн буй орчин. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал.

*“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан*

						Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ
НИЙТ ЗАРДАЛ МЯН.ТӨГ 5 ЖИЛЭЭР						8 530.000 сая.төг

АРВАН ГУРАВ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв	Биелэлтийн үр дүн
	1	2	3
1.	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө болон биелэлтийн тайланг хугацаандаа танилцуулах, батлуулах	-	2024 онд БОМТ батлуулсан. Хавсралтаар баталсан нүүрийг оруулав.
2.	Ус ашиглуулах дүгнэлт гаргуулах	-	Хавсралтуур оруулав.
3.	Газрын төлөв байдал чанарын хянан баталгааны дүгнэлт гаргуулах	-	Батлагдсан дүгнэлтийг хавсралтаар оруулав.

*“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан*

4.	Байгаль хамгаалах талаар хийсэн ажлын жил бүрийн тайланг БОАЖЯ-нд хүргэж өгөх	-	Орон нутагт дүгнүүлэхээр өгсөн. Тэрний дараа яамруу хүргүүлнэ.				
	Нийт	-					

АРВАН ДӨРӨВ. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

№	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Биелэлтийн үр дүн	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах тушаалтан/ажилтан албан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1.	2024 оны БОМТөлөвлөгөөг танилцуулах, батлуулах	Цаасан	Тухайн онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө	2024.07 сард батлуулсан	-	Гүйцэтгэх захирал	АБОГ, БОАЖЯ
2.	2024 оны батлагдсан БОМТөлөвлөгөөг танилцуулан ажлыг эхлүүлэх	Цаасан	Ажлын жагсаалт, хугацаа, зорилтууд	2024.08 сард эхлүүлсэн	-	Гүйцэтгэх захирал	Төслийн талбай
3.	БОМТ-ны хэрэгжилтийн ажлын явцтай танилцах	Цаасан, зургаар	Байгаль орчны төлөвлөгөөнд тусгасан ажлуудын явц	2024.09 танилцсан	-	Гүйцэтгэх захирал	АБОГ

*“Мөнгөн нуруу” ХХК -ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Дэнж алтны шороон ордыг ашиглах” төслийн
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө биелэлтийн тайлан*

4.	БОМТ-ний дагуу хийгдсэн ажлыг хүлээлгэн өгөх	Цаасан, зургаар	Тухайн онд хэрэгжүүлсэн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө	2024.11 сард хүлээлгэн өгөхөөр ажиллаж байна.	-	Гүйцэтгэх захирал	АБОГ
5.	БОМТ-ны дагуу хийгдсэн ажлыг тайлагнах	Цаасан, зургаар	Тухайн онд хэрэгжүүлсэн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланг батлуулах	2024.12 сар тайлагнана.	-	Гүйцэтгэх захирал	АБОГ, БОАЖЯ
	Нийт				-		

Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал 66.7 сая төгрөг

ОН/УУУУ 2024 САР/ММ 06 ӨДӨР/DD 13

Гүйцэтгэх огноо / Value Date:

Хүлээн авагчийн/Recipient's Information

Дансны № эсвэл IBAN / Account № or IBAN: 100900013406		Нэр (Байгууллага эсвэл иргэн) / Name of organization or individual: БУ НӨХӨН СЭРГЭЭХ БАТАЛГАА	Банкны нэр / Bank name: Төрийн Сан
Валют / Currency: MNT	Дүн Тоогоор / Amount: *8,668,000.00*	Дүн үсгээр / Amount in words: *Найман сая зургаан зуун жаран найман мянган төгрөг*	
Шилжүүлгийн утга / Description: 88015024МСНГЕН НУРУУ ХХК MV-022165 2024		Шилжүүлгийн дараалал / Transaction queue:	

Шилжүүлэгчийн / Sender's Information

Дансны № эсвэл IBAN / Account № or IBAN: 5009392128		Нэр (Байгууллага эсвэл иргэн) / Name of organization or individual: САЙНБИЛЭГ ПИРЭВ-ОЧИР	
Валют / Currency: MNT	Дүн Тоогоор / Amount: *8,668,000.00*	Дүн үсгээр / Amount in words: *Найман сая зургаан зуун жаран найман мянган төгрөг*	

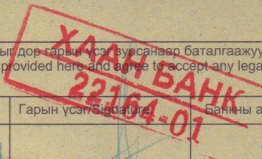
Хүлээн авагчийн / Receiver's Information

IBAN: 100 9000 13406	Нэр (Байгууллага эсвэл иргэн) / Name of organization or individual: Төрийн сан	Банкны нэр / Bank name: Төрийн сан
Валютын шилжүүлгийн хувьд дансны дугаар бөглөж болно. For foreign currency transfer, account number is acceptable.		Валютын шилжүүлгийн хувьд латин үсгээр бөглөнө. For foreign currency transfer, the field to be filled in latin letters.
Шилжүүлэгчийн болон шилжүүлгийн мэдээлэл / Sender and transaction's Information:		
Дансны № эсвэл IBAN / Account № or IBAN: 5009392128	Валют / Currency: MNT	Мөнгөн дүн / Amount: 8,668,000
Шилжүүлгийн утга / Description:		Гарын үсэг, тамга / Signature, stamp: / 1. <i>[Signature]</i> / / 2. <i>[Signature]</i> /

Энэхүү баримтад бичигдсэн бүх мэдээлэл нь үнэн зөв болохыг дор талын үсэг зурснаар баталгаажуулж байгаа бөгөөд аливаа хуулийн хариуцлагыг хүлээхээ үүгээр хүлээн зөвшөөрч байна.

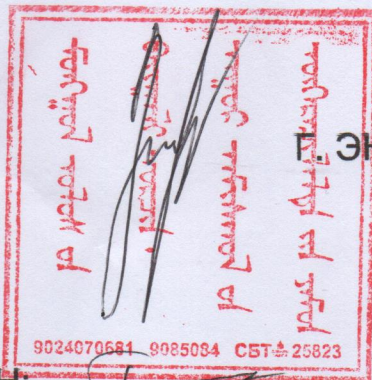
Банкны тэмдэглэл/For Bank use only

Хураамж/Fee amount: 500	Журнал №/Journal №: 19707951	Гарын үсэг/Signature: 22164-01	Банкны ажилтан №/Bank staff №: 22164	Огноо / Date: 2024/06/13	Шилжүүлэгчийн регистрийн дугаар / Customer ID: POID:000773654448
----------------------------	---------------------------------	-----------------------------------	---	-----------------------------	---

ТГГ-ээр баталгаажсан эсэх: Игй

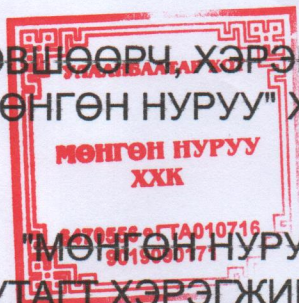
БАТЛАВ:
ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНЫ
БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТЫН
ГАЗРЫН ДАРГА

ЭНХМӨНХ

ЗӨВШӨӨРЧ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН:
"МӨНГӨН НУРУУ" ХХК ЗАХИРАЛ

ГАНСҮХ

"МӨНГӨН НУРУУ" ХХК НИЙ СЭЛЭНГЭ АЙМАГ, ОРХОНТУУЛ СУМЫН
НУТАГТ ХЭРЭГЖИНЭ. "ДЭНЖ АЛТНЫ ШОРООН ОРДЫГ АШИГЛАХ" ТӨСӨЛ
ТӨСЛИЙН 2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР: MV-022165
АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР: 6470556

ХЯНАСАН:
АХЛАХ МЭРГЭЖИЛТЭН

БАЯРТАЙВАН. СОЛОНГО

БОЛОВСРУУЛСАН:
"МӨНГӨН НУРУУ" ХХК БАЙГАЛЬ
ОРЧНЫ МЭРГЭЖИЛТЭН

ОРГИЛ

2024 ОН

Хууль зүйн сайдын 2016 оны
А/204 дүгээр тушаалаар батлав.

МОНГОЛ УЛС
ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ

000190539

2019.09.13

/ Бүртгэсэн он, сар, өдөр /

9011811159

/ Хувийн хэргийн дугаар /

6470556

/ Регистрийн дугаар /

Мөнгөн нуруу

Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани

/ Хуулийн этгээдийн нэр, хариуцлагын хэлбэр /

Дүрэм

/ Үүсгэн байгуулах баримт бичиг /

Шийдвэр

01

2019.09.12

/ шийдвэрийн нэр /

/ дугаар /

/ он, сар, өдөр /

46530
72100
72200
82990

/ Код /

Уул, уурхайн тоног төхөөрөмжийн худалдаа
Уул, уурхайн чиглэлээр зөвлөгөө өгөх
Геологийн тойм судалгаа хийх
Төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх

/ Үйл ажиллагааны чиглэл /

Хугацаагүй

1

10.00

/ хугацаа /

/ гишүүдийн тоо /

/ өөрийн хөрөнгийн хэмжээ, мянган төгрөгөөр /

Улаанбаатар, Баянгол, 13-р хороо, 3 хороолол, ард аюушийн өргөн чөлөө, 2д, 17 тоот, Утас1:
88015024, Утас2: , Факс:

/ хуулийн этгээдийн албан ёсны хаяг /

Улсын бүртгэлийн ерөнхий газар
Хуулийн этгээдийн улсын бүртгэлийн
газар

/ бүртгэсэн бийгууллагын нэр /

Хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулах баримт бичигт оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийн бүртгэл

Д/д	Нэмэлт өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан тэмдэг
1	Лхагвасүрэн овогтой Гансүх-г Гүйцэтгэх захирал -р бүртгэв.	2019.09.13	Д.Гангамөрөн

Энэхүү гэрчилгээг хуурамчээр үйлдсэн этгээдэд Монгол Улсын хуулийн дагуу хатууцаанаг хүтээлэгт Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ засвартай болгчигнүү.

АШИГТ МАЛТМАЛ, ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗАР

АШИГТ МАЛТМАЛ АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ

ЗӨВШӨӨРӨЛ

Дугаар *MV-022165*

Ашигт малтмалын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийг үндэслэн

Сэлэнгэ аймаг /хот/-ийн

Орхонтуул сум /дүүрэг/-ын

Дэнжэ нэртэй газарт орших

290.05 гектар талбай бүхий уурхайн талбайд

хуульд заасан нөхцөл, шаардлагын дагуу ашигт малтмал ашиглахыг

зөвшөөрч улсын бүртгэлийн 9011811159 тоот гэрчилгээтэй

“Мөнгөн нуруу” ХХК -д

энэхүү тусгай зөвшөөрлийг 2052.11.07 дуустал

хугацаагаар олгов.

Тусгай зөвшөөрөл хавсралтгүй бол хүчингүй.

КАДАСТРЫН ХӨЛТСИЙН
ДАРГА

Д.БАТМАГНАЙ

2022 оны 11 дүгээр сарын 7 ны өдөр

Улаанбаатар хот

0000657

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ 1 ДҮГЭЭР ХАВСРАЛТ

MV-022165

Тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээгүй бол хүчингүй.

Дэс дугаар	Тусгай зөвшөөрөлд орох өөрчлөлтийн үндэслэл	Огноо, гарын үсэг, тэмдэг
001-NM	<ul style="list-style-type: none">Бүртгэв: Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгосон 2022.11.07, дуусах хугацаа 2052.11.07Тусгай зөвшөөрлийн 1 дахь/дэх жилийн төлбөрийг төлөвКадастрын хэлтсийн даргын 2022.11.04-ний 67 тоот шийдвэр	
002-FE	<ul style="list-style-type: none">Бүртгэв: Тусгай зөвшөөрлийн 2 дахь/дэх жилийн төлбөрийг төлөв. Хугацаа 2023.11.07 – 2024.11.07 хүртэл	
		2023.10.23

ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ 2 ДУГААР ХАВСРАЛТ

MV-022165

Тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээгүй бол хүчингүй.

Дэс дугаар	Тусгай зөвшөөрөлд орох өөрчлөлтийн үндэслэл	Хүчин төгөлдөр талбайн хэмжээ /га/	Хасагдах талбайн хэмжээ /га/	Тусгай зөвшөөрлийн талбайн солбицлууд, огноо, гарын үсэг, тэмдэг		
				#	Уртраг	Өргөрөг
001-NM	<ul style="list-style-type: none">Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг анх олгосон 2022.11.07	290.05 Га	0 Га	1	104° 37' 27.81"	48° 42' 50"
				2	104° 37' 27.81"	48° 41' 12.75"
				3	104° 37' 0.19"	48° 41' 12.75"
				4	104° 37' 0.19"	48° 41' 31.54"
				5	104° 36' 35.59"	48° 41' 31.54"
				6	104° 36' 35.59"	48° 42' 49.13"
				7	104° 36' 35.63"	48° 42' 49.18"
				8	104° 37' 0.26"	48° 42' 49.18"
				9	104° 37' 0.26"	48° 42' 50"

2022.11.07 МГТГ Д.Мягмарсүрэн
КАДАСТРЫН ХЭЛТЭС
ХТД-043

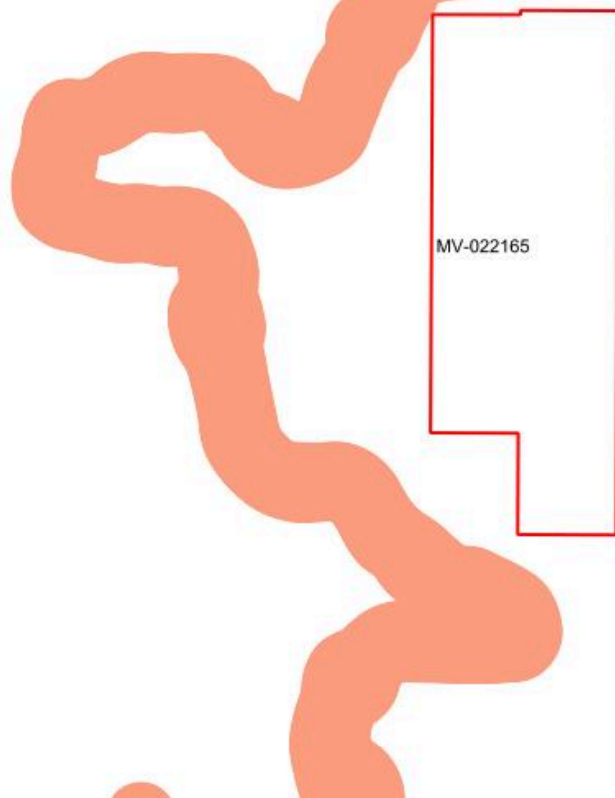
ОЙ, УС, ТУСГАЙ ХАМГААЛАЛТАЙ ГАЗРЫН КАДАСТРЫН ЛАВЛАГААНЫ МЭДЭЭЛЛИЙН САН

Кадастрын лавлагаа

Лавлагааны мэдээлэл

Таны лавлагаа авах хүсэлт мэдээллийн санд бүртгэгдлээ.
Хүсэлтийг хянан Ашиг малтмал, газрын тосны газарт цахим
байдлаар хүргэгдэнэ.

Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	MV-022165
Талбайн нэр	Дэнж
Тусгай зөвшөөрлийн талбайн хэмжээ, га	290.05
Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн нэр	Мөнгөн нуруу
Аймаг, сум, сав газрын нэр	Сэлэнгэ аймаг Орхонтуул сум, Туул голын сав газар
Хуулиар хориглосон бүстэй давхцалтай эсэх	давхцалгүй
Давхацсан талаарх мэдээлэл	

ТАНИХ ТЭМДЭГ

Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл

- Ашиглалтын
- Хайгуулын

Засаг захиргааны хил

- Улсын хил
- Аймгийн хил
- Сумын хил
- Аймгийн төв
- Сумын төв

Тусгай хамгаалалттай газар нутаг

- Дархан цаазат газар
- Байгалийн цогцолборт газар
- Байгалийн нөөц газар
- Дурсгалт газар

Хамгаалалтын бүсүүд

- Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх
- Ойн сан бүхий газар

Усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс

- Онцгой хамгаалалтын бүс
- Энгийн хамгаалалтын бүс

Ус хангамжийн эх үүсвэр

- Эрүүл ахуйн хориглолтын бүс
- Эрүүл ахуйн хязгаарлалтын бүс
- Тэжээгдлийн муж

Орон нутгийн усны хамгаалалтын бүс

- Орон нутгийн усны хамгаалалтын бүс

Масштаб 1:266

БАТЛАВ:

ХОГ ХАЯГДАЛЫН ТӨЛБӨРИЙН ГЭРЭЭ

2024 оны 02 сарын 20 өдөр

ГЭРЭЭНИЙ ЗОРИЛГО

Монгол Улсын Хог хаягдлын тухай хуулийг хэрэгжүүлж ахуй, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний явцад гарсан ахиун хог хаягдлыг цаг хугацаанд нь шуурхай тээвэрлэж, цэвэрхэн эрүүл орчин бүрдүүлэхэд энэхүү гэрээний зорилго оршино.

ГЭРЭЭНИЙ ҮНДЭСЛЭЛ

Монгол Улсын Засаг захиргаа нутаг дэвсгэрийн нэгж түүний удирдлагын тухай хуулийн 18 дугаар зүйлийн 18.1.2 дахь хэсгийн "д" дэх заалт, Хог хаягдлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.2.1, 9.2.2 заалтууд, Сангийн сайд, Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын хамтарсан 2018 оны 07 дугаар сарын 19-ний өдрийн 192, Б/243 тушаалуудыг тус тус үндэслэн нэг талаас Орхонтуул сумын Засаг дарга М.Цогбаяр нөгөө талаас Мөнгөн нуруу ХХК-ний захирал Л.Гансүх нар харилцан тохиролцож 2024 оны 02 дугаар сарын 15-наас 2025 оны 02 сарын 15-ны өдрийн хүртэл хугацаатайгаар энэхүү гэрээг байгуулав.

Мөнгөн нуруу ХХКомпани нь өөрийн ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдалыг тогтоосон цаг хугацаанд тээвэрлэж байгаа эсэхэд хяналт тавьж, шаардлага тавих эрхтэй.

1. Орхонтуул сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлын 2019 оны 06 дугаар сарын 19-ны өдрийн 96 тоот тогтоолоор хог хаягдалын хураамжийн хэмжээг сарын 50.000 мянган төгрөг, жилийн 600.000 мянган төгрөгөөр тооцож хог хаягдлын төлбөрийг гэрээ байгуулсанаас эхлэн ажлын 5 хоногт багтаан 100131000947 Хог хаягдлын хураамж тоот дансанд хийх.

2. Монгол Улсын "Ариун цэврийн тухай" хуулийн 7.4, 17.1.4 дэх заалтыг үндэслэн гадаад орчноо бохирдуулахгүй хог хаягдлыг төвлөрсөн цэгээс өөр газар хаяхгүй байх үүрэгтэй. Компани нь Монгол Улсын Хог хаягдлын тухай хуульд заасны дагуу орчны газрынхаа хог хаягдлыг цэвэрлэх, зайлуулах, устгах үүрэгтэй.

3. Тусгай эмнэлэгийн байгууллагын хог, цацраг идэвхит болон химийн хортой бодис үйлдвэрлэл, туршилт, шинжилгээний ажил хийх үед компани нь сумын Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчид урьдчилан мэдэгдэх үүрэгтэй.

ЭРХ, ҮҮРЭГ

1. Монгол Улсын Хог хаягдлын тухай хуулийн 12 дугаар заалтыг үндэслэн аж ахуй нэгж байгууллага иргэдээс хог хаягдал гаргасаны төлбөрийг нэхэмжлэн авах эрхтэй.

2. Тусгай хог хаягдлын Засгийн газрын 2006 оны 238 дугаар тогтоол, сумын ИТХ-ын баталсан журмын дагуу зөөж тээвэрлэж, зайлуулж байх үүрэгтэй.

3. Хог тээвэрлэлт, хог гаргасаны төлбөрийг заасан хугацаанд байгууллага, аж ахуй нэгж, иргэд барагдуулгүй тохиолдолд хоног тутмын 0,5 хувийн алданги тооцож ажиллана.

БУСАД ЗҮЙЛ

1. Өөрийн эзэмшлийн байшин барилга засварлах, буулгах тохиолдолд сумын Байгаль орчны албанд урьдчилан мэдэгдэж барилгын хог хаягдлаа тусад нь тээвэрлэнэ.

2. Гэрээгээр хоёр тал харилцан бие биедээ хүндэтгэлтэй хандах ба маргаантай асуудлыг зөвшилцөлийн замаар шийдвэрлэх бөгөөд шийдвэрлэх боломжгүй болсон тохиолдолд хууль хяналтын байгууллагад хандаж болно.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

СЭДЭНГЭ АЙМАГ ОРХОНТУУЛ СУМЫН
БОХУБАЙЦААГЧ:
 О.МӨНХ-ЭРДЭНЭ/
ХАРИЛЦАХ УТАС: 91113517

МӨНГӨН НУРУУ ХХК:
ЗАХИРАЛ:
 /Л.ГАНСҮХ/
ХАРИЛЦАХ УТАС:88015024

Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information
Журналын/Journal No:000904924930

Системийн огноо/System Date:2024.10.21 14:19:49

Дт/From	IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card number 5057314404	Нэр/Name Л*****Н ГАНСҮХ	Дүн/Amount 600,000.00 MNT	Ханш/Rate 1.00
/ Зургаан зуун мянган төгрөг /				
Кт/To	Банкны дугаар/Branch No 90 IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card Number 100131000947	Банкны нэр/Bank Name State Fund - Төрийн Сан Нэр/Name Сэ.Ор Хог хаягдлын хураамж	600,000.00 MNT	1.00

Гүйлгээний утга/Transaction description:

Мөнгөн нуруу MV-22165

Харилцагч танд баярлалаа./Thank you to our customers

Гүйлгээний баримтыг баталгаажуулсан/Transaction statement verified:

Салбар, тооцооны төв/Branch, sub-branch:

Онцгой байдлын ерөнхий газрын даргын
2021 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн
А/154 дугаар тушвалын 2 дугаар хавсралт

ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ДҮГНЭЛТ

Дугаар 0014257

Аж ахуйн нэгж, байгууллагын нэр: "МӨНГӨН НУРУУ" ХХК

Хаяг: Сэлэнгэ аймаг, Орхон туул сум.

Ажлын байрны зориулалт, үйл ажиллагааны чиглэл:

Уул уурхайн

Барилга байгууламжид гал унтраах тоног төхөөрөмж, /гал унтраах автомат болон дохиоллын систем, утаа зайлуулах систем, усан хангамж/ анхан шатны багаж хэрэгсэл, бодис материал зэргийг байрлуулан ашиглахад энэхүү дүгнэлтийг олгоно.

/Галын аюулгүй байдлын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.3/

/Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.1.4/

Олгосон: 2024 он 10 сар 16 өдөр

Хүчинтэй хугацаа: 2025 он 10 сар 16 өдөр хүртэл

Сэлэнгэ
дарга Хурцандаа

Дүгнэлт олгох улсын хяналтын байцаагч
аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар /хэлтсийн/
цолтой Г.ГАЛБАДРАХ

Дүгнэлт гаргасан

Сэлэнгэ

аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар /хэлтсийн/
Гал түймрийн улсын хяналтын байцаагч Хошуу цолтой Д.БАЖОЛД

/тэмдэг дарна/

ТУУЛ ГОЛЫН САВ
ГАЗРЫН ЗАХИРГААНЫ ДАРГЫН
ТУШААЛ

2024 оны 09 сарын 16 өдөр

Дугаар А/95

Улаанбаатар хот

Зөвшөөрөл олгох тухай

Монгол Улсын Усны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.6, 29 дүгээр зүйлийн 29.1, 17 дугаар зүйлийн 17.1.10 дахь заалт, "Мөнгөн нуруу" ХХК-ийн 2024 оны 09 дүгээр сарын 09-ний өдрийн 15/24 дүгээр албан бичиг, Усны газрын 2024 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдрийн 119 дугаартай "Ус ашиглуулах дүгнэлт"-ийг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших MV-022165 ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй "Дэнж" нэртэй алтны шороон ордоос 49'300.0 м3 элс угаахад үйлдвэрлэх, технологийн болон бусад хэрэглээнд шаардагдах 98'044.0 м3 усыг Туул голоос, унд ахуйн хэрэгцээнд 1'269.00 м3 усыг Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын гүний худгаас зөөврөөр 2024 онд ашиглахыг "Мөнгөн нуруу" ХХК-д зөвшөөрсүгэй.

2. Ус ашиглагчтай гэрээ байгуулах, ашиглах боломжит усны нөөц, ус ашиглалтын байдалд байнгын хяналт тавьж ажиллахыг Усны нөөц, ус ашиглалтыг зохицуулах албаны дарга /П.Энхбаяр/, Захиргааны удирдлагын албаны менежер /Б.Батцэцэг/ нарт үүрэг болгосугай.

3. Усны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.5, 30 дугаар зүйлийн дагуу ус ашиглагчийн үүрэг, ус ашиглагчид тавигдах шаардлагыг ханган ажиллах, усны мэдээллийн сан бүрдүүлэхтэй холбогдсон мэдээ, тайланг 2024 оны 12 дугаар сарын 02-ны өдрийн дотор Туул голын сав газрын захиргаанд ирүүлэхийг "Мөнгөн нуруу" ХХК-ийн захирал /Л.Гансүх/-д даалгасугай.

ДАРГЫН ҮҮРЭГ ГҮЙЦЭТГЭГЧ

Д.НЯМДОРЖ

БАТЛАВ
ТУУЛ ГОЛЫН САВ ГАЗРЫН
ЗАХИРГААНЫ ДАРГЫН ҮҮРЭГ
ГҮЙЦЭТГЭГЧ

Д.НЯМДОРЖ

2024 оны 09 дүгээр
сарын 16 ны/ний өдөр

БАТЛАВ
“МӨНГӨН НУРУУ” ХХК-ийн ЗАХИРАЛ

Л.ГАНСҮХ

2024 оны 09 дүгээр
сарын 16 ны/ний өдөр

УС АШИГЛАХ ГЭРЭЭ

Дугаар УНТ 24/54

Улаанбаатар хот

Нэг. Ерөнхий зүйл

Монгол Улсын Усны тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1 дэх заалт, Усны газрын 2024 оны 08 дугаар сарын 30-ны өдрийн 119 дүгээр ус ашиглуулах дүгнэлт, Туул голын сав газрын захиргааны даргын 2024 оны 09 дүгээр сарын 16 -ны/ний өдрийн А/75 дугаар тушаалаар олгосон ус ашиглах зөвшөөрлийг үндэслэн:

Ус ашиглуулагчийг төлөөлж: Туул голын сав газрын захиргааны Усны нөөц, ус ашиглалтыг зохицуулах албаны ахлах мэргэжилтэн Д.Уранчимэг, Ус ашиглагчийг төлөөлж: 6470556 регистрийн дугаартай “Мөнгөн нуруу” ХХК-ийн геологич Пүрэв-Очир нар ус ашиглах талаар харилцан тохиролцож энэхүү гэрээг 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 12 дугаар сарын 31-ний өдөр хүртэл хугацаагаар байгуулав.

Хоёр. Гэрээний гол нөхцөл

2.1. Ус ашиглах зориулалт:

- 2.1.1. Ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд ашиглах газрын доорх ус;
- 2.1.2. Ашигт малтмал угаахад баяжуулахад ашиглах гадаргын ус;
- 2.1.3. Зам талбайн усалгаанд гадаргын ус;
- 2.1.4. Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны усалгаанд ашиглах гадаргын ус;

2.2. Нийт ашиглах усны хэмжээ: 99'313.0 м³/жил.

- 2.2.1. Ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд ашиглах газрын доорх ус: 1'269.0 м³/жил;
- 2.2.2. Ашигт малтмал угаахад баяжуулахад ашиглах гадаргын ус: 90'520.00 м³/жил;
- 2.1.3. Зам талбайн усалгаанд гадаргын ус; 6'624.0 м³/жил;
- 2.1.4. Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны усалгаанд ашиглах гадаргын ус: 900.00 м³/жил

2.3. Усны чанар, найрлага: Унд ахуйн болон үйлдвэрийн технологийн уснаас улирал тутам дээж авч шинжилгээ хийлгэн хариу болон дүгнэлтийг тухай бүр Туул голын сав газрын захиргаанд ирүүлэх.

2.4. Усны эх үүсвэр:

- 2.4.1. Байршил: Технологийн болон бусад хэрэглээний усыг Туул голоос, унд ахуйн усыг Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын гүний худгаас зөөврөөр ашиглана.

2.9. Усны тоолуур:

2.9.1. Усны тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.1.4 дэх заалт, Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2013 оны А-156 дугаар тушаалаар батлагдсан "Ус ашиглалт, хэрэглээг тоолууржуулах журам"-ыг хэрэгжүүлж ажиллана.

2.10. Ус ашигласны нэгж, төлбөрийн хэмжээ:

2.10.1. Ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл үйлчилгээнд ашиглах газрын доорх усны нөөц ашигласны төлбөр.

$$47 \text{ хүн} \times 150.0 \text{ л/хон} \times 180 \text{ хон} = 1'269.0 \text{ м}^3/\text{жил};$$

$$1'269.0 \text{ м}^3 \times 99.12 \text{ төг/м}^3 (9'440.0 \text{ төг/м}^3 \times 0.15 \times 0.07) = 125'783.28 \text{ төг}$$

/Нэг зуун харин таван мянга долоон зуун наян гурван төгрөг хорин найман мөнгө/

2.10.2. Ашигт малтмал угаахад баяжуулахад гадаргын усны нөөц ашигласны төлбөр:

$$90'520.0 \text{ м}^3 \times 596.475 \text{ төг/м}^3 (2'651.0 \text{ төг/м}^3 \times 0.25 \times 0.9) = 53'992'917.0 \text{ төг}$$

/Тавин гурван сая есөн зуун ерэн хоёр мянга есөн зуун арван долоон төгрөг/

2.10.3. Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны усалгаанд гадаргын усны нөөц ашигласны төлбөр:

$$900.0 \text{ м}^3 \times 18.56 \text{ төг/м}^3 (2'651.0 \text{ төг/м}^3 \times 0.01 \times 0.7) = 16'704.0 \text{ төг}$$

/Арван зургаан мянга долоон зуун дөрвөн төгрөг/

2.10.4. Зам, талбайн усалгаанд гадаргын усны нөөц ашигласны төлбөр:

$$6'624.0 \text{ м}^3 \times 79.53 \text{ төг/м}^3 (2'651.0 \text{ төг/м}^3 \times 0.10 \times 0.3) = 526'806.72 \text{ төг}$$

/Таван зуун хорин зургаан мянга найман зуун зургаан төгрөг далан хоёр мөнгө/

Нийт төсөвт төвлөрүүлэх төлбөр:

$$125'783.28 \text{ төг} + 53'992'917.0 \text{ төг} + 16'704.0 \text{ төг} + 526'806.72 \text{ төг} = \mathbf{54'662'211.0 \text{ төг}}$$

/Тавин дөрвөн сая зургаан зуун жаран хоёр мянган хоёр зуун арван нэгэн/ төгрөг

2.10.5. Байгалийн нөөц ашигласны төлбөрийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 23.2 дахь хэсэгт заасны дагуу усны нөөц ашигласны төлбөрийн орлогыг дараа сарын 10-ны өдрийн дотор төлж барагдуулна.

2.10.6. Гэрээнд зааснаас хэтрүүлэн ашигласан усанд Засгийн газрын 2018 оны 391 дүгээр тогтоолоор батлагдсан "Зөвшөөрсөн хэмжээнээс илүү ашигласан усны төлбөр тооцох журам"-д заасны дагуу төлбөр тооцно.

Гурав. Талуудын эрх, үүрэг

3.1. Гэрээ байгуулагч талууд нь Усны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.5, 13 дугаар зүйлийн 13.1.1, 13.1.5, 18 дугаар зүйлийн 18.1.4, 19 дүгээр зүйлийн 19.1.2, 19.1.4, 26 дугаар зүйлийн 26.1, 30 дугаар зүйлийн 30.1, 30.6, 31 дүгээр зүйлийн 31.1-д заасан эрх эдэлж, үүрэг хүлээнэ.

3.2. Ус ашиглагч нь гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүй бол Усны тухай хуулийн 17 дугаар зүйлийн 17.1.9, 29 дүгээр зүйлийн 29.3 дугаар заалтуудыг үндэслэн Сав газрын захиргааны шийдвэрээр гэрээг хугацаанаас нь өмнө цуцлах бөгөөд Усны тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн дагуу хариуцлага хүлээнэ.

3.3. Ус ашиглуулах дүгнэлтээр тавьсан шаардлага зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.

Дөрөв. Бусад

- 4.1. Гэрээ нь талуудын гарын үсэг зурж, тамга, тэмдэг дарж баталгаажуулсан өдрөөс эхлэн хүчин төгөлдөр болно
- 4.2. Ус ашиглуулах дүгнэлт, ус ашиглах зөвшөөрөл нь гэрээний салшгүй хэсэг байна.
- 4.3. Энэхүү гэрээний биелэлтийг 2024 оны 12 дугаар сарын 02-ны өдрийн дотор Туул голын сав газрын захиргаанд хүргүүлэх бөгөөд талууд 2025 оны 01 дүгээр сард багтаан гэрээний хэрэгжилтийг дүгнэнэ.
- 4.4. Талуудын тохиролцсоноор гэрээнд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болох ба бичгээр үйлдэнэ.
- 4.5. Гэрээг дор дурдсан үндэслэлээр хугацаанаас нь өмнө цуцалж болно.
 - 4.5.1. Ашиглаж байгаа усны эх үүсвэр тусгай хэрэгцээнд шилжсэн;
 - 4.5.2. Аль нэг тал татан буугдсан бол;
 - 4.5.3. Ус ашиглах гэрээний үүргээ ноцтойгоор зөрчсөн;
 - 4.5.4. Ус ашиглах зөвшөөрөл цуцлагдсан.
- 4.6. Талуудын хооронд үүссэн маргааныг эвийн журмаар шийдвэрлэхийг эрхэмлэх бөгөөд эс зөвшөөрвөл холбогдох шатны шүүхээр шийдвэрлүүлнэ.

ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН:

УС АШИГЛУУЛАГЧИЙГ ТӨЛӨӨЛЖ:

Усны нөөц, ус ашиглалтыг зохицуулах албаны дарга

...../П.ЭНХБАЯР/

Усны нөөц, ус ашиглалтыг зохицуулах албаны ахлах мэргэжилтэн

...../Д.УРАНЧИМЭГ/

Хаяг: Улаанбаатар хот-16050, БГД, 2-р хороо, Чингүнжавын гудамж, Туул голын сав газрын захиргааны байр, 203 тоот.

Харилцах утас: (976) 70003714.

УС АШИГЛАГЧИЙГ ТӨЛӨӨЛЖ:

“Мөнгөн нуруу” ХХК-ийн геологич

...../С.ПҮРЭВ-ОЧИР/

Хаяг: Улаанбаатар хот, Баянгол дүүрэг, 13-р хороо, 3-р хороолол, 2д, 17 тоот.

Утас: 9910-9815.

“МӨНГӨН НУРУУ” ХХК

Улаанбаатар хот

№ 19/24

2024 оны 10-р сарын 24

СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ОРХОНТУУЛ СУМЫН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ АЛБАНД

Хүсэлт гаргах нь:

“Мөнгөн нуруу” ХХК нь Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт 290.05 гектар талбай бүхий “Дэнж” нэртэй MV-022165 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшдэг бөгөөд 2024 оны 7-р сараас эхлэн уурхай ажиллуулж байна. Уг төслийн талбайд хэрэглэгдсэн бохир ус соруулах болон зайлуулах ажлыг зохион байгуулж гэрээ хийж өгнө үү.

ХҮНДЭТГЭСЭН

ЗАХИРАЛ

Л. ГАНСҮХ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ
УСНЫ ГАЗАР

Чингүнжавын гудамж, 2 дугаар хороо,
Баянгол дүүрэг, Улаанбаатар хот, 16050
Утас/Факс: (976-51) 26 55 78, (976-51) 26 55 36,
Цахим шуудан: office@water.gov.mn,
Цахим хуудас: www.water.gov.mn

2023-09-04 № 01/1013
танай 2023-08-15 -ны № 23/0725 -т

Дүгнэлт хүргүүлэх тухай

“Усны тухай” хуулийн 16¹.4.10 дахь заалтыг үндэслэн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших MV-022165 тоот ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй “Мөнгөн нуруу” ХХК-ийн “Дэнж” алтны шороон ордыг ашиглах төслийн байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан болон холбогдох материалыг судлан үзэхэд усны ашиглах боломжит нөөцийн хэмжээ хүрэлцээтэй тухай дүгнэлтийг гарган хавсралтаар хүргүүлж байна.

Цаашид “Усны тухай” хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2, 28 дугаар зүйлийн 28.4, 30 дугаар зүйлийн 30.1.1, 30.1.3, 30.1.4, 30.1.5, 30.2.2 дахь заалтууд, 30.6 дахь хэсгийн хэрэгжилтийг хангаж, ногоон байгууламжийн усалгаанд хур борооны усыг хуримтлуулан ашиглаж, усны нөөцийг хэмнэж ажиллахыг зөвлөж байна.

Ирээдүй хойч үедээ усны нөөцөө үлдээхийн төлөө, усаа хамгаалъя, хуримтлуулъя, хамтран ажиллая.

Хавсралт: .1 хуудастай.

ДАРГЫН АЛБАН ҮҮРГИЙГ
ТҮР ОРЛОН ГҮЙЦЭТГЭГЧ

З.БАТБАЯР

УСНЫ АШИГЛАХ БОЛОМЖИТ НӨӨЦИЙН ДҮГНЭЛТ

2023 оны 09 дүгээр
сарын 04-ний өдөр

Дугаар- 146

Улаанбаатар
хот

1. Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгж, байгууллага:

"Мөнгөн нуруу" ХХК, Улсын бүртгэлийн дугаар: 9011811159, регистрийн дугаар: 6470556, Утасны дугаар: 8801-5024, 9910-9815.

2. Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ боловсруулсан аж ахуйн нэгж, байгууллага:

"Озем инвайрментал" ХХК, Холбоо барих утасны дугаар: 9009-9785.

3. Төслийн нэр, байршил:

"Дэнж" нэртэй алтны шороон ордыг ашиглах төсөл нь Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутаг дэвсгэрт хэрэгжих бөгөөд Туул голын сав газарт хамрагдана.

4. Тусгай зөвшөөрлийн дугаар, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний нэр, төрөл, зориулалт:

MV-022165 дугаартай ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй.

5. Төслийн хүчин чадал, ажиллах горим:

Төсөл нь 3 жилийн хугацаанд 104.86 мян.м³ элс олборлож, 36.86 кг алт олборлохоор төлөвлөсөн байна. Жилд 40.2 мян.м³ элс олборлох хүчин чадалтай. Уурхайд 47 хүн жилд 183 хоног, 12 цагийн горимоор 2 ээлжээр ажиллана.

6. Усны эх үүсвэр, байршил:

Уурхайн унд ахуйн усны хэрэглээнд шаардагдах усыг Орхонтуул сумаас савласан ус зөврөөр авч ашиглахаар төлөвлөсөн. Төслийн нийт усны хэрэглээг Туул голоос насосоор ус татаж ашиглахаар төлөвлөсөн байна.

Туул голын олон жилийн дундаж урсац: 16.83 м³/сек буюу 1,454,112 м³/хон (2010-2020 оны Туул гол-Улаанбаатар харуулын мэдээ)

7. ашиглах усны хэмжээ:

Төслийн жилийн усны хэрэглээг БОНХАЖСайдын А/301 дугаар тушаалаар баталсан "Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил, гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм"-оор тооцоход:

- Унд ахуйд 47 хүн х 150 л/хон = 7.05 м³/хон ус (1,170.3 м³/жил)
- Технологийн ус хэрэглээнд 40,272.4 м³ х 4 м³ = 880.27 м³/хон ус
эргэлтээр 70% буюу 616.18 м³/хон ус,
нөхөн сэлбэлтээр 30% буюу 264.08 м³/хон ус (48,326.88 м³/жил)
- Зам, талбайн усалгаанд
18,400 м² х 2л х 180хон = 36.8 м³/хон ус (6,624 м³/жил)
- Ногоон байгууламжийн усалгаанд
5,400 м² х 4л х 180хон = 20.8 м³/хон ус (3,744 м³/жил)

Нийт 328.73 м³/хон (59,865.18 м³/жил) ус шаардагдана.

8. Дүгнэлт:

Төсөл хэрэгжүүлэхэд шаардагдах унд ахуйн 7.05 м³/хон усыг савласан усаар, технологи, зам талбайн тоосжилт, ногоон байгууламжийн усалгаанд шаардагдах нийт 321.68 м³/хон усыг Туул голоос (урсац 16.83 м³/с, шаардагдах усны хэмжээ 0.003 м³/с буюу урсцын 0.02%) хангахад усны ашиглах боломжит нөөцийн хэмжээ хүрэлцээтэй байна.

9. Тавих шаардлага, цаашид авах арга хэмжээ, зөвлөмж:

Төслийг хэрэгжүүлэх явцад Усны тухай хуулийн 24 дүгээр зүйлийн 24.2, 28 дугаар зүйлийн 28.4, 30 дугаар зүйлийн 30.1.1, 30.1.3, 30.1.4, 30.1.5, 30.2.2 заалтууд, 30.6 дэх хэсгийг хэрэгжүүлж ажиллахыг "Мөнгөн нуруу" ХХК-д зөвлөж байна.

УСНЫ НӨӨЦИЙН ХЭЛТСИЙН МЭРГЭЖИЛТЭН

Б.ГАНТОГТОХ

DOOSAN

520LC

УУРХАЙН
БҮС

УУРХАЙН
БҮС

Galaxy S22 Ultra

Galaxy S22 Ultra

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛЭХ ГЭРЭЭ

2024 оны 9 сарын 13 өдөр

№ 12

Сэлэнгэ аймаг Орхонтуул сум

Нэг талаас “Жэй Кэй Эйч Эф маргад” ХХК-ийг төлөөлж Захирал Г.Жамъянсүрэн /цаашид захиалагч тал гэнэ/, нөгөө талаас Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын эмнэлгийн эмч М.А. Жаргал /цаашид үйлчилгээ үзүүлэгч тал гэнэ/ нар харилцан тохиролцож энэхүү гэрээг байгуулав.

1. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэхүү гэрээний зорилго нь Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын Хонгор-Овоо 3-р багийн нутагт Дэнж ордод үйл ажиллагаа явуулж буй “Жэй Кэй Эйч Эф маргад” ХХК-ий ажилчдыг эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулж, тэдний эрүүл мэндийн асуудлыг шийдвэрлэхэд үйлчилгээ үзүүлэгч тал дэмжлэг үзүүлэх, харилцан туслалцах, эмнэлгийн тусламжийн болон талуудын хоорондын хамтын ажиллагааны харилцааг зохицуулахад оршино.

2. Гэрээний хугацаа

2.1. Энэ гэрээнд талууд гарын үсэг зурж баталгаажуулсан өдрөөс эхлэн гэрээ хүчин төгөлдөр болно.

2.2. Энэхүү гэрээ нь тухайн жиийн олборлолтын үйл ажиллагаа дуусах хүртэл хүчин төгөлдөр үйлчилнэ.

2.3. Талууд харицан тохиролцсоноор гэрээг хугацаанаас өмнө цуцалж болно.

3. Ажлын хөлс

3.1. Захиалагч тал урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношлогооны зардлыг үйлчилгээ авсаны дараа үйлчилгээнд хүний тооноос үл хамааран нэг удаагийн үзлэгээр 500000 төгрөг төлөхөөр харилцан тохиролцож энэхүү гэрээг байгуулж байна.

3.2. Урьдчилсан үзлэгт хамрагдах хүний тоо 15-30 хүн байна.

4. Захиалагчийн эрх, үүрэг

4.1. Захиалагч тал гэрээнд заасан үүргээ биелүүлэхийг Гүйцэтгэгч талаас шаардах эрхтэй.

4.2. Ажилчдын эрүүл мэндийн үзлэгийн дүгнэлтийг шаардах эрхтэй.

4.3. Урьдчилан сэргийлэх үзлэгийг тодорхой төлөвлөгөөтэй зохион байгуулах.

4.4. Төлөвлөгөөний дагуу ажилчдыг урьдчилсан үзлэгт хамруулах.

4.5. Хамтран ажиллах ажилын шаардлагатай мэдээллээр үйлчилгээ үзүүлэгч талд мэдэгдэх, мэдээлэх.

5. Үйлчилгээ үзүүлэгч талын эрх, үүрэг

5.1. Гэрээнд заасан үүргээ биелүүлэхийг Захиалагч талаас шаардах эрхтэй.

5.2. Гэрээнд тусгагдсаны дагуу төлбөр тооцоог бүрэн барагдуулахыг шаардах эрхтэй.

5.3. Гэрээнд заасан ажлыг тогтоосон хугацаанд биечлэн гүйцэтгэх үүрэгтэй.

5.4. Хамтран ажилласан үйлчилгээний үр дүн, мэдээллийг захиалагч талд тайлагнах.

5.5. Үзлэгт хамрагдсан ажилчин нэг бүрийн биеийн байдлын ерөнхий мэдээллийг танилцуулан тэмдэглэл хөтөлж, захиалагч талд танилцуулах үүрэгтэй.

5.6. Ажилтнуудын эрүүл мэндтэй холбоотой мэдээллийг гуравдагч этгээдэд задруулахгүй байх үүрэгтэй.

5.7. Эрүүл мэндийн анхны үзлэгт хамрагдсан ажилчидад зөвлөмж, мэдээллийг өгч танилцуулах.

6. Талуудын харилцан хүлээх хариуцлага

6.1. Талууд гэрээгээр хүлээсэн үүргээ харилцан биелүүлэх үүрэгтэй.

6.2. Энэхүү гэрээнээс үүсэх аливаа маргааныг талууд аль болох эвлэрэх замаар шийдвэрлэхийг эрмэлзэх ба боломжгүй тохиолдолд шүүхэд хандан шийдвэрлүүлнэ.

7. Гэрээний нууцлал

7.1. Талууд хамтран ажиллах хугацаандаа ажил үүргийн шаардлагаар мэдсэн, эзэмшиж ашиглаж байсан баримт бичиг, мэдээ, материал болон талуудын бизнесийн ашиг сонирхолд шууд болон шууд бусаар хамааралтай мэдээллийг бусдад задруулахгүй байх.

8. Давагдашгүй хүчин зүйл

8.1. Гэрээний аль нэг тал давагдашгүй хүчин зүйл /тухайлбал: газар хөдлөлт, үер, гал түймэр, халдварт өвчин тархалт болон байгалийн бусад аюулт үзэгдэл, ажил хаялт, төрийн шийдвэр, оролцоо г.м-ийн нөхцөл байдлын улмаас гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэх боломжгүй болсон тохиолдолд гэрээний хариуцлагаас алданги, торгуулиас чөлөөлөгдөх үндэслэл болно.

9. Бусад

9.1. Ажил гүйцэтгэх явцад гэрээнд оруулсан аливаа нэмэлт өөрчлөлт нь зөвхөн бичгээр хийгдэж талуудын гарын үсэг зурсанаар хүчин төгөлдөр болно.

9.2. Уг гэрээг Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул суманд харилцан тохиролцож байгуулсан бөгөөд гэрээг хоёр хувь үйлдэн талууд тжс бүр нэг, нэг хувийг авч хадгална.

10. Гэрээ байгуулсан

ЗАХИАЛГЧ ТАЛ:

“Жэй кэй эйч эф маргал” ХХК

Захирал: Г.ЖАМЪЯНСҮРЭН

ЖЭЙ КЭЙ ЭЙЧ
ЭФ МАРГАД
ХХК

Хаяг: Төв, Засаг, 4-р баг, 3-р хэсэг,
3-р зуудамж, 03 тоот.

Утас: 9911 7457

ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛЭГЧ ТАЛ:

Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул
сумын эмч: *М. Баярхелэн*

Хаяг: Сэлэнгэ аймаг Орхонтуул сум

Утас: *95005139*

Харилцагч банк: *ХААН Банк*

Харилцах данс: *5300052441*

Агуулга

Оршил	3
1. Орчны хяналт шинжилгээний ажил.....	4
1.1. Агаарын чанарын хяналт, шинжилгээ.....	4
1.2. Ус, усан орчны хяналт шинжилгээ.....	6
1.3. Хөрсний бохирдлын хяналт, шинжилгээ.....	14
2. Ургамал, нөхөн сэргээлт.....	18
Дүгнэлт.....	23

ХАВСРАЛТ

Усны хяналт шинжилгээний үр дүнгүүд

Хөрсний хяналт шинжилгээний үр дүнгүүд

ОРШИЛ

Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж буй өөрчлөлтийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө, зардал, хугацааг тодорхойлохыг *орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр* гэнэ. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр нь Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоогдсон сөрөг нөлөөллийг тодорхой хугацааны давтамжтай хянах, тайлагнах, бууруулах, арилгах арга хэмжээ авахад тус хөтөлбөрийн зорилго оршино.

Тус уурхайн 2024 оны 8 сарын орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр нь хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах болон төслийн үйл ажиллагаанд дараах үндсэн ач холбогдолтой. Үүнд:

- ✚ Байнгын хяналт шинжилгээ хийснээр төслөөс орчинд үзүүлж буй сөрөг нөлөөллийг тухай бүрт эрт илрүүлэх
- ✚ Тухайн илрүүлсэн сөрөг нөлөөллийг үндэслэн тодорхой цаг хугацааны дотор байгаль хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулах

Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших MV-022165 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбай бүхий “Дэнж”-ын алтны шороон ордын талбайд Алтны шороон ордын ашиглалтын үйл ажиллагааг энэ жилээс эхлэн явуулж байгаа бөгөөд жил бүр орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн ажиллахаар төлөвлөсөн байна.

Орчны хяналт шинжилгээний ажлыг 2024 оны 07-р сарын 24-наас 07-р сарын 26-ны өдрүүдэд экологич Э.Мөнгөнтуяа, байгаль орчны үнэлгээний мэргэжилтэн Ганбаатар, Ө.Ундрах нарын бүрэлдэхүүнтэй хийж гүйцэтгэсэн болно.

Найм дугаар сарын хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хүрээнд Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ, Гадаргын болон гүний усны хяналт-шинжилгээ, Хөрсний хяналт шинжилгээ, унд ахуйн усны чанарын хяналт зэргийг явуулахаас гадна уурхайн хүрээнд хийгдэж байгаа шинэ ажлууд болон байгаль орчны бохирдол, нөлөөлөл байгааг тогтоох, тодорхойлох мөн бохирдол нь стандартын түвшинд байгааг тогтооход оршино.

Тус хяналт шинжилгээний ажлын хүрээнд уурхайн хотхон, уурхайн каррьер, техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбай, шатахуун түгээх газар, засварын талбай, цэвэр болон бохирын нуур дээр очиж танилцан хөрс, усны дээж авав.

Хөрсний дээжийг ШУА-ийн Газарзүй-Геоэкологийн хүрээлэнгийн хөрсний итгэмжлэгдсэн лабораторид, хөрсний хүнд металлын шинжилгээг “Ханлаб”-д, цэвэр бохир нуурын ус, ахуйн бохир ус, ундны усны дээжийг “Усны газар” ТӨҮГазрын лабораторид тус тус шинжлүүлэн гарсан үр дүн дээр үндэслэн зөвлөмж боловсруулсан болно.

ОРЧНЫ ХЯНАЛТ, ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АЖИЛ

“Мөнгөн нуруу” ХХК-ийн Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт МҮ-022165 тусгай зөвшөөрлийн талбайд алтны шороон ордын ашиглалт олборлолт явуулж байгаа бөгөөд жил бүр орчны хянаалт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

Орчны хяналт шинжилгээний ажлыг 2024 оны 7-р сарын 24-аас 7-р сарын 26-ны өдрүүдэд экологич Э.Мөнгөнтуяа, байгаль орчны үнэлгээний мэргэжилтэн Ө.Ундрах, ургамал судлаач Ганбаатар нарын бүрэлдэхүүнтэй хийж гүйцэтгэсэн.

АГААРЫН ЧАНАРЫН ХЯНАЛТ, ШИНЖИЛГЭЭ

Тус ажлын хүрээнд бид уурхайн карьер, тээвэрлэлтийн зам, хотхоны орчим зэрэг газар агаарт буй ширхэглэгт тоосонцорыг, дуу чимээ, агаарын харьцангуй чийгшил, салхины хурд, агаарын температур, гэрлийн хүч зэргийг хэмжиж суурин боловсруулалтын хүрээнд тус хэмжиж авсан хэмжилтийг “Агаарын техникийн ерөнхий шаардлага” MNS 4585:2016 стандарттай харьцуулсан.

Агаарын тоосжилтын үр дүн:

Агаарын чанарын стандарт MNS 4585:2016 шаардлагад тоосонцорын агууламж /PM 5.0, PM 10/, хүхэрлэг хий, азотын давхар исэл зэрэг агаарын чанрын

Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Мөнгөннуруу” ХХК-ийн “Дэнж”-ын алтны шороон ордын 2024 оны 08 сарын орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

үзүүлэлтүүдийг бидний хэмжилт хийсэн уурхайн ухааш, тээвэрлэлтийн зам зэрэгт хүлцэх хэмжээнээс давсан үзүүлэлт байхгүй байна. Бидний шинжилгээний үр дүнгээс харахад агаарын чанарын стандартаас давсан үзүүлэлт байхгүй байна.

Хүснэгт 1. Агаарт буй тоосонцорыг хэмжсэн үзүүлэлтүүд

№	Байршил	Сар өдөр	Хүхэрлэг хий /SO ₂ / мг/м ³	Азотын хий /NO ₂ / мг/м ³	Тоосны агууламж PM10 мг/м ³	Дуу чимээ /ДБА/	Чийгшил
1.	Уурхай хотхон	VII/26	0.029	0.038	1	40	
2.	Карьер	VII/26	0.026	0.042	4	42	max42.4% min17.4%
3.	Тээвэрлэлтийн зам	VII/26	0.058	0.077	3	42	
	MNS 4585:2016 стандарт	-	0.450	0.200	50	60.0	40-60%

Зураг 6. Уурхайн агаарын хэмжилт хийж буй байдал

Уурхайн тоосжилттой тэмцэх арга хэмжээ:

Уурхайн олборлолтын бүс, уурхайн дотоод тээвэрлэлтийн явцад тоосжилт, тоос их хэмжээгэр үүсдэг. Тус уурхайн хувьд тоосжилтын дарах услах зориулалтын арга

хэмжээнд ашигладаг усалгааны машинтай. Зам талбай тоосжилтыг тогтмол дарах, чийглэх арга хэмжээ авахаас гадна дараах арга хэмжээг авч шаардалагатай. Үүнд:

- ✓ Тоног төхөөрөмж ажиллаж буй талбай, мөргөцгийг услах
- ✓ Ээлж бүр тоног төхөөрөмжийн кабинд чийгтэй цэвэрлэгээ хийх
- ✓ Авто зам ба овоолгыг услаж байх

УУРХАЙН УСНЫ ХЯНАЛТ, ШИНЖИЛГЭЭ

Уурхайн унд ахуйн усны шинжилгээ, хяналт

Уурхай нь улирлын чанартай ажиллах ба уурхайн хотхонд ажилчид ажиллаж амьдарна. Унд ахуйн усны хэрэгцээг зөөврийн усаар хангана. Хяналт шинжилгээний ажлын хүрээнд тус уурхайн унд ахуйн усанд бактериологийн шинжилгэ болон унд ахуйн усны ерөнхий шинжилгээг тус тус хийлгэж стандарт үзүүлэлттэй харьцуулсан болно.

Зураг7. Кемпээс ундны усны дээж авч буй байдал

Хүснэгт 2. Уурхайн ундны усны бактериологийн шинжилгээний хариу

Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Мөнгөннуруу”ХХК-ийн “Дэнж”-ын алтны шороон ордын 2024 оны 08 сарын орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Шинжилсэн үзүүлэлт, хэмжих нэгж	Шинжилгээний аргын стандарт	Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ	Дүн 2024.07
1.	Нийт нянгийн тоо	MNS ISO 6222:1998	<100	90
2.	Халуунд тэсвэртэй гэдэсний бүлгийн савханцар(E.coli)	MNS ISO 9308:2:1998	илрэхгүй	Илэрсэн
3.	Гэдэсний бүлгийн эмгэг төрөгч бичил биетэн (Samonella)	MNS 6340:03	илрэхгүй	Илрээгүй
4.	Сульфид задлагч агааргүйтэн Cl6 per fingers	MNS ISO 6461:1:1999	илрэхгүй	илрээгүй
5.	Pseudomonas aeruginosa	MNS 6546:2015	илрэхгүй	илрээгүй

Хүснэгт 3.Уурхайн гүний худгийн ундны усны шинжилгээний үр дүн

№	Үзүүлэлт	Шинжлэх аргын стандарт	Ундны ус.Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 900: 2005 ЗДХ	2024 оны 7 сар 26
1	pH-Усны орчин	MNS ISO 10523-2001	6.5-8.5	7.60
2	Цахилгаан дамжуулах чанар, $\mu\text{S}/\text{cm}$	MNS ISO 7888:1999	-	0.84
3	Ерөнхий хатуулаг, мг-экв/л	MNS ISO 6059:2005	<7.0	6.64
4	Кальци, (Ca ²⁺) мг/л	MNS 1097:1970	<100.0	79.36
5	Магни, (Mg ²⁺) мг/л	Тооцооны арга	<30.0	32.59
6	Карбонат, (CO ₃ ⁻) мг/л	MNS ISO 9963-1:2005	-	0.10
7	Хлорид, (Cl ⁻) мг/л	MNS ISO 9297:2005	<300.0	44.67
8	Гидрокарбонат, (HCO ₃ ⁻) мг/л	MNS ISO 9963-1:2005	-	366.00
9	Нитрит, (NO ₂ ⁻) мг/л	MNS 4431-2005	<1.0	0.01
10	Нитрат, (NO ₃ ⁻) мг/л	MNS ISO 7890-3:2001	<50.0	8.82
11	Аммони, (NH ₄ ⁺) мг/л	MNS 1097: 1970	<1.5	0.07
12	Төмөр, (Fe ³⁺) мг/л	MNS 4430:2005	<0.3	0.04
13	Сульфат, (SO ₄ ²⁻) , мг/л	MNS 6271:2011	<100.0	95.93
14	Хуурай үлдэгдэл, мг/л	MNS 4423:1997	-	589.00
15	Натри + Кали, (Na ⁺ , K ⁺)	Тооцооны арга	<200	63.50

Ундны усанд Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 900: 2005 стандартын хэмжээнээс магни болон халуунд тэсвэртэй гэдэсний бүлгийн савханцар илэрсэн.

Монгол улсын ундны усны стандартад хатуулгийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээг 7.0 мг-экв/л-ээс хэтрэхгүй байхаар заасан байдаг. Хатуулгийн хувьд хүний биед зохимжтой дээд хэмжээг 5.0 хүртэл мг-экв/л, кальци 25.0 мг/л-ээс багагүй, 100.0 мг/л-ээс ихгүй, магни 11.0 мг/л-ээс багагүй, 30.0 мг/л-ээс ихгүй байх нь илүү зохимжтой гэж үздэг. Зохих норм хэмжээнээс хэтэрсэн хатуулагтай усыг усанд байнга хэрэглэхэд ходоодны шүүс ялгаралтыг ихэсгэх ба ялгах эрхтэний болон элэг цэсний чулуужих өвчний үүсэлд түлхэц болдог байна.

Хатуулаг ихтэй худгийн усыг ион солигч шүүлтүүр материал болох *катионитон* шүүлтүүрээр зөөлрүүлэх боломжтой. Усны хатуулгийн хэмжээ нь стандартаас даваагүй ч кальци, магни аль нэг ион стандартаас давсан худгийн усыг *цеолитон* юм уу эсвэл нүүрсэн шүүлтүүрээр шүүж болно хэмээн зөвлөсөн байдаг.

Зөвлөмж

Ундны усыг зөөх, хадгалах хуванцар савны үндсэн үзүүлэлтүүд

- ✚ Савны материал хүнсэнд хоргүй шинж чанартай байх.
- ✚ Мэдрэхүйн үзүүлэлтэд нөлөөлөхгүй /эвгүй үнэргүй усанд амт оруулахгүй г.м/
- ✚ Савны материалын бүрэлдэхүүн хэсгүүд хүнсэнд шилжиж ордоггүй, орсон тохиолдолд тогтоосон норм хэмжээнээс давахгүй байх.
- ✚ Хүнсний зориулалтаар хуванцар сав хэрэглэх тохиолдолд ёроолдоо тэмдэглэгээтэй байх. Хуванцар үйлдвэрлэгчдийн холбооноос хуванцар савны доторх найрлагаас хамааран 1-7 ангилсан. Тэмдэглэгээ нь цувраа гурван гурвалжин хэлбэртэй дүрс, дотор болон хажуу талд 1-7 гэсэн тоо мөн PETE, HDPE, LDPE, PP, PVC, PS, OTHER үсэг байдаг. Тоогоор 1 үсгээр PP, 5 буюу PET гэж бичсэн хуванцар савнууд нь ундны усны зориулалтаар хэрэглэхэд тохиромжтой. 2, 3, 4, 6, 7 гэсэн тэмдэглэгээтэй сав нь ундны усанд тохиромжгүй.
- ✚ Ус зөөх, хадгалах сав нь тагтай байх.
- ✚ Том хэмжээтэй ус хадгалах сав байвал ёроолдоо ус авах буюу үлдэгдэл ус юүлэх цорготой байх. Хэрэв цоргогүй бол ус хутгах шанага тусдаа шанагыг бохирдохоос сэргийлэн өлгөж хадгалах.
- ✚ Дотор талыг цэвэрлэхэд хялбар том амсартай байх.
- ✚ Усны савыг бохирдохгүй газар хадгалж, цэвэрлэж байх нь зүйтэй
- ✚ Ундны усаа зөөж хэрэглэдэг хэрэглэгчийн түвшинд зориулалтын бус сав хэрэглэдэг, угаалга, цэвэрлэгээ халдваргүйтгэл хангалтгүй, нарны гэрэл тусах, бохирдол үүсэх газар байрлуулдаг зэргээс шалтгаалан бохирдол үүсэх эрсдэлтэй тул ундны усны зориулалтын сав хэрэглэж, угаалга цэвэрлэгээ, халдваргүйтгэлийг тогтмол хийж, гэрийн нөхцөлд бохирдохгүй газар байрлуулж хэрэглэх шаардлагатай.
- ✚ Хуванцар саванд хадгалсан усан дахь хар тугалгын хэмжээ Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын зөвлөмж болон манай улсад мөрдөгдөж буй стандартад заасан зөвшөөрөгдсөн дээд хэмжээнээс 60-800 дахин их, формальдегид дээд хэмжээнээс 1800-6900 дахин их байгаа нь тогтоогдсон байна. Мөн хүнсний зориулалттай хуванцар саванд формалины үлдэгдэл илрэх ёсгүй байдаг атал

Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Мөнгөннуруу” ХХК-ийн “Дэнж”-ын алтны шороон ордын 2024 оны 08 сарын орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

27.0-53.43 мг/л хэмжээтэй гарч байгаа нь цаг алдалгүй сэргийлэх арга хэмжээ авах болсныг хэлж байна хэмээн албаныхан мэдэгдэв.

- ✚ Хуванцар саванд хадгалсан усан дахь төмөр, нитрит манайд мөрдөж байгаа стандартад заасан зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрээгүй бол аммиак зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс 27 дахин их байлаа. Мөн тус саванд хадгалсан сүүнд хар тугалга зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс 3-4 дахин их, айрганд дөрөв дахин их гарсан байна.
- ✚ Хар тугалга, химийн бусад бодис нь хүний биед хуримтлагдаж, мэдрэлийн системийг хордуулан, эд эрхтэнг өвчлүүлэх эрсдэлтэй байдаг. Тиймээс "3", "6", "7" гэсэн тэмдэглэгээ кодтой, эсвэл огт тэмдэглэгээ, кодгүй, хүнсний зориулалтын бус хуванцар савыг хүнсний бүтээгдэхүүн хадгалах зориулалтаар огт хэрэглэхгүй байх, "2", "4" тэмдэглэгээ, кодтой хуванцар савыг хэрэглэхээ багасгахыг Мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газраас анхаарууллаа. Харин 1,5 дугаартай хуванцар савыг хүнсний зориулалтаар ашиглахад ямар ч аюулгүй юм байна.
- ✚ Код тэмдэглэгээ ихэнхдээ савны ёроол гурвалжин дүрсэн дотор байдаг. Тиймээс иргэд та бүхэн хүнсэнд хэрэглэхээр хуванцар сав авахаар бол "1", "5" дугаартайг авч ашиглан

УУРХАЙН ТЕХНОЛОГИЙН УС

Ордын талбайд үүсгэсэн үүсмэл цэвэр, бохир нуур байна. Иймээс алттай элсийг дээрхи нуурын уснаас угаан баяжуулахаар төлөвлөв.

Зураг 8. Уурхайн элс баяжуудах цэвэр бохир нуурын уснаас дээж авч буй байдал

Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Мөнгөннуруу” ХХК-ийн “Дэнж”-ын алтны шороон ордын 2024 оны 08 сарын орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Зураг 9. Уурхайн элс баяжуулах бохирын нуурын усан сан

Цэвэр нуурын уснаас дээж авч “Усны газар”ТӨҮГ-ын усны хяналтын төв лабораторид шинжилгээнд өгсөн. Цэвэр нуурын усанд химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч, биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч тус тус давсан үзүүлэлт илэрсэн.

Хүснэгт 4. Цэврийн нуурын усны шинжилгээний дүн

№	ҮЗҮҮЛЭЛТ	НЭГЖ	Дүн 2024.07	ЗӨВШӨӨРӨГДӨХ ХЭМЖЭЭ /MNS 4943:2015/
1	pH	-	8.67	6-9
2	Аммони, NH ₄	мг/л	1.84	-
3	Хлорид, Cl	мг/л	92.30	-
4	Сульфат, (SO ₄) ₂	мг/л	163.40	-
5	Умбуур бодис, TSS	мг/л	13.00	<30
6	Химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч, COD	мгO ₂ /л	412.10	<50
7	Биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч, BOD	мг/л	152.60	<20
8	Нитрит	мг/л	0.035	-
9	Нитрат	Мл/л	1.66	-
1	Манган		<0.005	<0.5

**Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Мөнгөннуруу”ХХК-ийн “Дэнж”-ын
алтны шороон ордын 2024 оны 08 сарын орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр**

2	Никель, Ni	мг/л	<0.005	<0.2
3	Зэс, Cu	мг/л	<0.005	<1.0
	Инди, In	Мл/л	1.1735	-
4	Кадми, Cd	мг/л	-	<0.03
5	Кобальт, Co	мг/л	<0.005	<0.02
6	Хартугалга, Pb	мг/л	<0.005	<0.1
7	Цайр, Zn	мг/л	<0.005	<3.0
8	Төмөр, Fe	мг/л	<0.005	<1.0
9	Бисмут, Bi		<0.005	-
10	Молибден, Mo	мг/л	<0.005	<0.5
11	Рубиди (Rb)	мг/л	<0.005	-
12	Төллур(Te)	мг/л	<0.005	-
13	Хром, Cr	мг/л	<0.005	<0.3
14	Хөнгөнцагаан, Al	мг/л	<0.005	<0.5
15	Лити (Li)	мг/л	<0.005	-
16	Бари, Ba	мг/л	<0.005	<1.5
17	Мөнгө (Ag)	мг/л	<0.005	-
18	Бор, B	мг/л	<0.005	<0.5
19	Галли (Ga)	мг/л	<0.005	-
20	Стронци (Sr)	мг/л	0.2297	<2.0
21	Талли (Tl)	мг/л	<0.005	-
22	Уран (U)	мг/л	<0.005	<0.05
23	Ванади (V)	мг/л	<0.005	<0.1

Сэлэнгэ аймгийн Орхонтуул сумын нутагт орших “Мөнгөннуруу”ХХК-ийн “Дэнж”-ын алтны шороон ордын 2024 оны 08 сарын орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

24	Хүнцэл (As)	мг/л	<0.005	<0.01
25	Биндэр (Be)	мг/л	0.000	<0.001
26	Селен (Se)	мг/л	<0.005	<0.02

Бохир нуурын уснаас дээж авч “Усны газар”ТӨҮГ-ын усны хяналтын төв лабораторид MNS4943:2015 стандартаар шинжлүүлсэн. Бохир нуурын усанд химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч, биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч давсан үзүүлэлт илэрсэн.

Хүснэгт 5.Бохирын нуурын усны хүнд металлын шинжилгээний дүн

№	Үзүүлэлт	Нэгж	Дүн 2024.07	Зөвшөөрөгдөх хэмжээ /MNS 4943:2015/
1	pH	-	8.46	6-9
2	Аммони, NH ₄	мг/л	2.21	-
3	Хлорид, Cl	мг/л	33.70	-
4	Сульфат, (SO ₄) ₂	мг/л	71.20	-
5	Умбуур бодис, TSS	мг/л	19.00	<30
6	Химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч, COD	мгO ₂ /л	139.80	<50
7	Биохимийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч, BOD	мг/л	51.70	<20
8	Нитрит, NO ₂	мг/л	0.042	-
9	Нитрат, NO ₃	мг/л	1.45	-
1	Манган		<0.005	<0.5
2	Никель, Ni	мг/л	<0.005	<0.2
3	Зэс, Cu	мг/л	<0.005	<1.0
4	Инди, In		0.8735	-
5	Кобальт, Co	мг/л	<0.005	<0.02
6	Харгугалга, Pb	мг/л	<0.005	<0.1
7	Цайр, Zn	мг/л	<0.005	<3.0
8	Төмөр, Fe	мг/л	<0.005	<1.0